

شیوه و پیکهاته‌یین هایبیردزیشنا زمانی د تیکستی ئەدهبیدا - روماننا "ژانین سیناهیئ" - وهکو نمونه

حمديه حسن محمد

پشکا زمانی کوردی، کولیزا زمانان، زانکویا دهوک، هەرمیما کوردستانی- عیراق

((مێروویا وەرگرتنا فەکولینئ: 16 تەباخی، 2023، مێروویا رەزەماندیا بە لافکرئ: 17 ئەیلوولی، 2023))

پوختە

هایبیردزیشن هەروەک تیگه‌هەکن رەخنەیین د بواری زمانفانییدا، جەهێ خو د بواری ئەدهبیدا ب تاییهت د رومانیدا وەرگرتیه و بوویه نیک ژ سیما و تاییهتەندیین وئ یین پیکهاته‌یی و د هەمان دەمدا رەگەزەکه ژ رەگەزیین ناکرنا وئ، واتە ئەف دیارده د رومانیدا ب تاییهتەندیەکا شیوه‌یی یا ناکەر و نوێکەر دەیتە هژمارتن، کو ب شیوه‌یه‌کی گەلەک بەرفرەه د تیکستی رومانیدا دەیتە بکارنینان، رومانفیس ب رینا وئ دشت دناوستاندنگەریا زمان و رەوشەنبیر و رادئ تیکەلبوون و کارلیکا وان د بەرهمەن خودا بەرچاڤ بکەت.

دیاردا هایبیردزیشنا زمانی ل سەر ناستین زمانین جودا، وەک (دەنگسازی، دەلالی، ریزمانی، فەرەنگی، دارشتنی... هتد) دەیتە ئەنجامدان. سەبارەت بەرهمەن ئەدهبی نفیسەر ب مەبەست و بی مەبەست هایبیردزیشنا زمانی د بەرهمەن خودا بکارنینیت ژ یەر گەلەک نەگەران، ژ وان ژ داکو رەهەندەکی جوان و نیستاتیکی بدەتە بەرهمەن خو و سەرەنجا وەرگری- خواندەفانی بەرهمەن- بو لاین خو راکیشیت، هەروەسا ب نارمانجا ناسانکرنا پروسنسا گەهاندنا مەبەستا ناخێ خو بو یین بەرامبەر، یانژی ئەو زمانی د بەرهمەن خودا هایبیردگری، هەر ئەو زمانی بەرنیاس و نالوگورکرتییه د ناڤ جفاکی ویدا هەئ؛ چونکە زیدەتر ژ نەتەوه‌یه‌کی د ناڤ جفاکیا دژین، یان نەبوونا زاراقی بەرامبەرە د زمانی ویدا، یان ژ نەنجامن نەگەرتن سیاسیە، یانژی رەوشەنبیری وئ و جفاکی وئ زیدەتر ژ زمانەکی ب خوقە دگرت، نەفجا جفاکی وئ یین راهاتیە ل سەر ئەوی زمانی هایبیردگری، لەورا نەچارە هەر ئەوی زمانی د بەرهمەن خودا بکاربینیت، ژ لایەکی دیڤە رومان وەک ژانرەکی ئەدهبی ب خالا فیکه‌فتنا هژمارەکا ژانرین دەربیرنا ئەدهبی دەیتە هژمارتن، د نەنجامدا دئ گەلەک شیواز و زمان و دەنگ تیدا بلند بن، بەلئ ژبەر سروشتی وئ یین فەکری، ژ ژانرین دی یین دەربیرنا ئەدهبی دەیتە جوداگرن، بو ئەفجی جەهنیانانا ئەفجی مەبەستی روماننا "ژانین سیناهیئ" وەکو نمونه هاتیە هەلبژارتن.

پەشێن کلێک: هایبیردزیشن، زمان، دیالوگ، مەملوگ، هوشیاری

1- پێشەکی

بیافئ ئەدهبی کوردیدا ب گشتی و د روماننا دەفرا بەهیدیناندا ب تاییهت نەهاتیته ئەنجامدان، لەورا مە ب فەر زانی وەکو گرنگیدان ب لایەنئ زمانی د روماننا دەفرا بەهیدیناندا، ب رینا ئەفجی فەکولینئ ل سەر ئەفجی بابەتی راونستین و بپێتە ئازاندن، و ل میانجا داریتنا وئ هەول هاتیەدان بو بەرسفدانا چەند پرسیارەکان، وەک: دیاردا هایبیردزیشنا زمانی چیه؟ ئەگەرتن هایبیردکرنا زمانی چەن؟ چەرا د تیکستی رومانیدا رەنگەفەدایه؟ رومانفیسئ پشێهستن ل سەر چ میکاتیزم کریه ب نارمانجا هایبیردکرنا زمانی؟ بو ئەفجی مەبەستی ژێ فەکولین دابەشی دوو پشکان بوویه: پشکا نیک، کو باهرا پتر گرتدای لایەنئ تیورییه، ل ژبەر روناها قان بابەتان هاتیە داریتن: پیناسەکرنا هایبیردزیشانا زمانی ژ لاین تیگەه و زاراقیڤه، تاییهتەندیین دیاردا هایبیردزیشنا زمانی، هوکار و ئەگەرتن پەیدا بوونا دیاردا هایبیردزیشنا زمانی، دیاردا هایبیردزیشنا زمانی د بەرهمەن ئەدهبیدا، بەلئ پشکا دوو گرتدای رەنگەفەدانا دیاردا هایبیردزیشنا زمانی د روماننا "ژانین سیناهیئ" دا، کو وەکو نمونه هاتیە هەلبژارتن و چەوانیا بکارنینان وئ ژ لاین رومانفیسێڤه، لەورا پیدڤی ب داریتنا قان بابەتان بوو، وەک دیاردا هایبیردزیشنا زمانی د روماننا "ژانین سیناهیئ" دا، کورتیک ل دور روماننا "ژانین سیناهیئ"، ل دویڤدا هایبیردزیشانا زمانی و هایبیردزیشنا هوشیاری د روماننا "ژانین سیناهیئ" دا هاتیته بەحسکرن. ل دوماهیئ ژێ فەکولین ب چەند خالەکان وەکو ئەنجام، زیدەباری پوختەیین ب هەردوو زمانین عەرەبی و ئینگلیزی ب دوماهیک هاتیە.

دیاردا هایبیردزیشنا زمانی دەیتە هژمارتن، پروسنسا فەگواستنا زمانی ژ بەرەبایەکی بو نیکئ دی، دیسان فاکتەرەکی گرنگە بو گهورینا زمانی؛ چونکە بەرەبایی نۆی زمانی بەرەبایی پشێنئ وەر دگرت، بەلئ نەموکو هەئ، ناکو ئەب شیوه‌یه‌کی دەفوادوق، بەلکو ل دویڤ مەبەست و پندقیانین سەردەمئ خو گهورینئ ب سەردا دروست دکەت، هەروەسا هایبیردزیشنا زمانی ژ ئەنجامئ نیزیکیوونا جفاکان پەیدا دبیت؛ چونکە هیچ جفاکەک نەشتیت دویر ژ جفاکین دەرووبەر بژیت، زیدەباری تیکەلبوونا زمانین جوراوجور ژ ئەنجامئ تیکەلبوونا نەتەوه‌یین ژیکجودا د ناڤ نیک جفاکدا، د ئەنجامدا د نیک زماندا کومفەدین ژ بو بەردەوامیدان ب پروسنسا پەیمەندیکرئ ل گەل هەڤدوو، زیدەباری جیبەجیکرنا پیدڤین ژیانئ.

ئەف فەکولینە پینگەفەکه بو شروڤەکرنا روماننا "ژانین سیناهیئ" یا کو وەک نمونه هاتیە هەلبژارتن، ل دویڤ بنەمایین تیورا (میخانیل باختین) لدور هایبیردزیشنا زمانی- تیکەلکرنا دوو زمانین جفاکی و دوو هوشیارییان - یان زیدەتر د نیک بیزیدیدا د تیکستی روماننا ناڤریدا هاتیە ئەنجامدان، ژ بو فئ مەبەستی پالپشتی ب میتودا وەسفی و شلوڤەکاری هاتیە کرن. نارمانج ژئ دیارکرنا وئ پەیمەندیی یه، ئەوا دناڤیەرا هەردوو بیافین زمانقانی و ئەدهبیدا هەئ. ل دویڤ پزنانین مە هەتا ئەنجامدانا ئەفجی فەکولینئ، چ فەکولینین ئەکادیمی دەبارەئ دیاردا هایبیردزیشنا زمانی د

۲-۱- پیناسه‌کرنا هایبیردزیشانا زمانی ژ لایب تیگهه و زارافیه:

هایبیردزیشانا زمانی ژ لایب زمانیه: هس بیژمه‌کا نه رسه‌نه، ژ زمانین بیانی یان ژ تیکه‌لکرنا دوو زمانان یان زیدمتر د نیک گوتاریدا هاتیه وهرگرتن (عبدالقادر، ۲۰۲۰: ص ۱۱۱)، د هندک فسرهنگین عمره‌بیدا، دمه دیارکرن کو پیما (التهجن) ژ کارئ (هجن) هاتیه، نه‌فجا دهیته گوتن هایبیردکرنا ناخفتنی، نانکو کریت بوونا ناخفتنی (امال، ۲۰۱۹: ص ۴۵۶)؛ و د فسرهنگا (اساس البلاغه) دا، پیناسه‌یا بیژمیا (هجن) کریه کو مه‌بست ژ (هجن، هجان، هجین) دیژمه هس تشته‌کی د بنیادا عمره‌بی نه‌بیت، واته مه‌بست ژ هایبیردزیشانا زمانی ل دهف عمره‌یا هس په‌فکا د بنیادا عمره‌بی نه‌بیت، به‌لکو ژ زمانین بیانی هاتیه وهرگرتن (زوریس، ۲۰۲۰)، به‌لئ ژ لایب زارافیه: "زمانه‌که خودان مورکه‌کی تاییهت و میژویه‌کا نه‌سروش‌تیه، کو ژ پیوه‌ندیا د ناقه‌را ناخفتن‌کهرین دوو زمانین ژیکجودا پیکه‌هیت، بۆ زانین هس لایه‌نک ژ وان ب زمانی بی دیتر ناخفتیت" (الفلاوی، ۱۹۹۶: ص ۱۸).

د زمانی عمره‌بیدا هایبیردزیشانا زمانی ل ژیر زارافین (الخط اللغوي، التناوب اللغوي، التعدد اللغوي، الازدواجية اللغوية، الاقتراض اللغوي، التداخل اللغوي) دهیته بکارنینان (امال، ۲۰۱۹: ص ۶۶۱-۶۶۲). بۆ نمونه ب دیتنا هس نیک ژ (بیستانی) د فسرهنگا (محیط المحيط) و (ابن منظور) ی د فسرهنگا (لسان العرب) دا، هایبیردزیشن ب واتایا کارئ کریت و نه ناخفتنا کیماسیه‌ک تیدا هه‌ی دهیته بکارنینان (عمر، ۲۰۲۲: ص ۳۰۶)، به‌لئ ل دویف بۆچوونا (ابو القاسم جار الله) (الزمخشری، ۱۹۹۸: ص ۳۶۴-۳۶۵)، هایبیردزیشانا زمانی "هس په‌فکا نه‌رسه‌ن یان نه‌عمره‌بی بیت، کو ژ زمانین دیتر هاتیه وهرگرتن"، واته هایبیردزیشانا زمانی، زمانه‌کی به‌سه‌کیه خودان په‌یف و ریزمانه‌کا چارچو‌فکریه، تیرا هندئ هه‌یه بۆ به‌هینانا کارمکی، زمانه‌کی هس‌مرنگه و بلند نابیت تاکو زمانه‌کی خودان یاساین ژ لایب دهنگی و مؤرفولوژی و پیکه‌تیه‌فیه دهیته ریکخستن. ژ نه‌جامی پیدقیاتیا کومه‌کا دیارکری دروست دبیت، کو نه‌فئ کومی چ زمانین هه‌فیشک بۆ گه‌هاندئ نین، د نه‌جامدا پالدهت بۆ دروستکرنا هس‌مرنگه‌کا زمانی، کو پاشی دبیته هویه‌کا پیوه‌ندیکرن، واته زمانه‌که په‌یقین گه‌لک زمانان تیدا هه‌نه، ب سادیه‌ی تاییه‌تمنده و ژ به‌ندین زمانی زرگار بوویه کو پیوه‌ندی پی دهیته‌کرن (فیران، ۲۰۱۷: ص ۱۱۶).

سه‌بارت زارافی هایبیردزیشانی د زمانی کوردیدا، د فسرهنگا (شار) دا هاتیه کو "هجین: نارسه‌ن، به‌نه‌ژاد، که‌سیک له‌باوکیکی عمره‌بی و دایکیکی که‌نیزه‌ک بووبیت" (جه‌بار، ۲۷۰۷: ص ۷۷۱). د نه‌فئ فه‌کولینا ل به‌ر دستدا، زارافی هایبیردزیشانی هاتیه بکارنینان بۆ نه‌جامدانا وئ؛ چونکه ب دیتنا مه نه‌ف زارافه دهر نه‌جامی تیکه‌لکرنا زمانیه و بۆ رونه‌کرن و داریتنا بابه‌تی فه‌کولینی گونجایتره، ژ به‌رکو مه‌بستا مه ژی دیارکرن شویه‌ی هایبیردکرنا زمانیه د وان په‌یف و زاراف و دسته‌واژیان و بیژه و هوشیاربیان و زمانان د شویه و پیکه‌تیه‌مانده، بین کو هاتینه تیکه‌لکرنا د بنیاتنانا تیکستی رومانیدا و وینی زمانی وئ رومانی هاتیه پیکنینان.

ژ هه‌زی ناماژ ده‌ننیه، دیاردا "هایبیردزیشانا زمانی تاکین کومینه بۆ زمانی خو بی ناخفتنی یان بی نفیسینی، ب په‌یف و یکه‌مین زمانین سهر ب زمانه‌کی دیتره بکارنینان، نه‌ف دیارده ب شویه‌کی هوشیارانه و ب مه‌بست ب رینا

چاقیکرنی، یان ب شویه‌کی نه‌هوشیارانه و بی مه‌بست دهیته نه‌جامدان و نه‌و که‌سین نه‌فی زمانی بکارنینان د وئ باوه‌ریدانه، کو جورمه‌ک ژ به‌رزبوونا شارستانیه‌تیه و ب دیتنا وان نه‌گهر نه‌هیه بکارنینان، نه‌و که‌س بین د تارپاتیا نه‌زانیندا دژین" (الملیجی، ۲۰۱۹: ص ۱۶۵).

نه‌ف دیارده هاتیه پیناسه‌کرن، کو "بکارنینان دوو سیستمین زمانینه د نیک دمه‌دا ژ بۆ دهربرینی یان شروفه‌کرنی، نه‌فه ژی جورمکی فه‌گوه‌استنیه ژ زمانه‌کی بۆ زمانه‌کی دیتر" (الملیجی، ۲۰۱۹: ص ۱۶۵)، هس‌وه‌کو (زهیر الصباغ) دیژیت: "هه‌بوونا دوو زمانان واتایا لایه‌نگریا دوو هوپان نادهت، به‌لکو د راستیندا مه‌بست پی هه‌فیشکیه د دوو جیهانین ره‌وشه‌بیری و دهرنیدا و نه‌ف هس‌وه‌و جیهانه ل قیره ناماژ بۆ دهیته‌دان و ب رینا دوو زمانین د دوخی هه‌ف‌کیندا دهیته فه‌گوه‌استن، کو زمانی دایگرکه‌ریه و زمانی دایگراویه" (الصباغ، ۲۰۲۰). ناشرکریه هایبیردزیشانا زمانی "تیکه‌لکرنا د دهربرینیدا د ناقه‌کداچونه د ناقه‌را بیژه و دسته‌واژه و شویه و پیکه‌تیه‌مین دوو زمانین ژیکجودا، واته بیژه و دسته‌واژه‌مین تیکه‌لکرینه و ب سهر زمانی رسه‌ندا هاتینه سه‌پاندن، کو ب شویه‌کی نه‌رینی کارتیکرنی ل وهرگری دکمت" (عمر، ۲۰۲۲: ص ۳۰۶)، نانکو پروسیسا هایبیردزیشانا زمانی، پروسیسا داهینانا زمانه‌کی نیزیکه، واته تیکه‌له‌یه‌که ژ جورین جودا ژ زمانان هاتینه نافراندن، ب رهنه‌کی بنیاتنانا به‌که‌مین ژ زمانین وهرگرتی نه‌هاتینه پاراستن، ب تاییهت ژی ناستی دهنگی، واته هایبیردزیشن پروسیسا دروستکرنا فرزمانیه، ژ نه‌جامی تیکه‌لکرنی دناقه‌را دوو سیستمین هس‌مرنگین زمانی یان زیدمتردا (فیران، ۲۰۱۷: ص ۱۱۷). خویا دبیت هایبیردزیشانا زمانی تیکه‌لکرنا ناخفتنیه ژ ناخفتن‌کهری بۆ وهرگری، ب یه‌ک و پیکه‌تیه و ناستین زمانی و زمانقانی، کو بۆ پتر ژ زمانه‌کی دزقرن، هندی نه‌فان یه‌که‌یان پیوه‌ندی ب زمانی رسه‌ن و سه‌نتریه نه‌بیت، نه‌وئ نوینه‌راتیا ناخفتنا نه‌دیهی و کلنورئ زمانقانی بی میژویی دکمت، له‌ورا دئ پتر هینه هایبیردکرنا و رسه‌نابیتیا وئ ناخفتنی کیمتر لیدیهت (امال، ۲۰۱۹: ص ۴۶۶).

هایبیردزیشانا زمانی ژ لایب (ایناس عباد العیسه) فه هاتیه پیناسه‌کرن، کو "مه‌بست پی ناراسته‌کرنا ملله‌تی عمره‌به ب تاییهت ره‌وشه‌بیرین ژ چینا ناقجی به‌ره‌ف ناخفتنی یان نفیسینی، ب شویه‌کی مه‌بستدار بۆ زمانه‌کی هایبیردکری، کو پشکه‌ک ژئ ب زمانی عمره‌بی بیت و پشکا دیتر ب زمانه‌کی بیانی بیت، ژبلی نه‌و کوما زارافین زانستین که‌سین بیانی بکاردهینن، بین کو چ پیکه‌گهر ب زمانی عمره‌بی به‌رامبه‌ر نین، به‌لکو نه‌و کومه ژ وان تاکانه، بین ب شویه‌کی مه‌بستدار و پروگرامکری، گوتارا خو یا ناخفتنی یان نفیسینی ب په‌یف و زارافین بیانی، کو به‌رامبه‌ری وان ب عمره‌بی هه‌نه تیکه‌ل دکمن، داکو بیته شینواژئ وان بی گوتار و نفیسینی" (العیسه، ۲۰۲۲/۱۰/۱۶). زیدمه‌باری هایبیردزیشانا ب مه‌بست و بی مه‌بست، نه‌ف جوره هس‌وه‌کو (حمید لحمیدانی) (۱۹۸۹: ص ۸۵) دویچون بۆ کری ب (سروشته‌کی دووانه‌یی، تاکی ژ لایه‌کیفه و کومه‌کی ژ لایه‌کی دیقه نه‌وین بۆ زمانین دی هاتینه سه‌پاندن. (باختین) دوو جوره هایبیردزیشان جودا دکمت، ب مه‌بست و بی مه‌بست، رومانفیس به‌ره‌ف هایبیردزیشانا مه‌بستدار دچیت، به‌لئ هایبیردزیشانا بی مه‌بست باهرا پتر د ناخفتنا ناساییا خه‌لکیا رۆژاندا دروست دبیت، به‌لکو دچیته د کونتیکستی پیکه‌گهرینا کاریگه‌ریا ناساییدا د ناقه‌را شینواژا و زمانین د

نه‌فان شیوه‌یان د زمانی خو بی ره‌سندا بکار دینین، د نه‌نجامدا دهرگه‌ه بو په‌یدابوون و پیشک‌هفتا شیوه‌یین مروفولوژی و رسته‌سازیین نهمه‌وا، نه‌وین شیوه‌یین ره‌سن د گهورن قه‌دبیت.

۷. زمانی هابیردکری، جوړه‌کی سمربخویه، کومه‌کا ناخفتتکمران پی د ناخفن و به‌ربابین ل دویڤدا ژئ وهر دگرن، د نه‌نجامدا زمانی هابیردکری دبیته خودان میژویه‌کا تاییه‌ت (هدسون، ۱۹۹۰: ص ۱۰۶).

۸. هابیردزیشن ب کیمی دوو دهنگین زمانی یان دوو هوشیاری پیکه‌ه ب شیوه‌یه‌کی نه‌چاری (الزامی) د نیک بیژمه‌یدا دهینه تیکه‌لکرن؛ چونکه هندک شیوه‌یین دینر ژ دانوساندنگری (الحواریه) همنه و مرچ نینه ناماده‌بوونه‌کا دووانیا (ازواجی) راسته‌خو یا همدوو زمانان تیدا هبیت (احمدانی، ۱۹۸۹: ص ۸۶).

ژ تاییه‌تمه‌ندین دی بین زمانی هابیردکری، فرم‌زمانی و دهنگی ژ گرن‌گترین پیکه‌ه‌مین هابیردزیشن، به‌لکو بنیاتنانا وئ ب خویه؛ چونکه بوچونا (باختین) ی دهرباره‌ی هابیردزیشن ل ده‌سپیکه‌ی د بوری زمانفانی و زمانیدا پیدا بوویه و پرتوکا (المارکسیه و فلسه‌ اللغة) به‌لگه‌یه‌کا ناشرکرایه بو نه‌فنی چهنډ، چونکه (باختین) بیژاقریه بوچونه‌کا زمانیا نوی دژی فیلولوژیا نمونه‌یی ل گهل (فوسلری) و بنیاتگه‌ریا زمانفانی ل گهل (دی سوسیری) ناشرکرایه، نه‌فجا به‌حسی گوتارا نه‌وئ دی، کارلیکا بیژیه‌ی، تیورا ناخفتنی، گرتین دروستکرنی کره‌یه. نه‌ف بیژانینه ژئ بوچونا تیوری یا (باختین) ی دهرباره‌ی کارلیکی و هابیردزیشن د ناقه‌را پیکه‌ه‌مین جودا د گوتاراند دروست دکن (أشرفی، ۲۰۲۲/۱۱/۲۶).

۱-۳. هوکار و نه‌گه‌رین په‌یدابوونا دیاردا هابیردزیشن زمانی:

ب هر نه‌گه‌ره‌کی هبیت، چ جفاکی بیت یان سیاسی هر وموکو ل پتیریا وه‌لاتان، هابیردزیشن نه‌گه‌ره‌که ژ نه‌گه‌رین نه‌مانا زمانی و ژ ده‌سدانا تاییه‌تمه‌ندی و هندک ژ سیمایین وی (رقاد؛ بکوش، ۲۰۲۲: ص ۲۶). زیده‌باری نه‌گه‌ری ئابنی ب تاییه‌ت ئابنی ئیسلامی زمانی عمرمی- کو ب ریژمکا همره مهن کارتیکرن ل زمانین و نه‌تمه‌مین دینر - بین موسلمان- کره‌یه و همتا راده‌کی مهن سیمما و تاییه‌تمه‌ندین زمانی دایک ژ ده‌سدانیه. ب دینتا (شاکر عبدالقادر) (۲۰۲۰: ص ۴۵) گرن‌گترین هوکاریین هممه‌رنگیا زمانی و شیوه‌زان ل جیهانی، نه‌وژی زیده‌بوونا هژمارا خه‌لکی ل جیهانی و دیراتی ناقه‌را واندایه، د نه‌نجامدا دخوازیت بو هر جفاکه‌کی زمانه‌کی تاییه‌ت ب ویه‌ه بهینه دروستکرن ول گهل پیشک‌هفتا ته‌کنه‌لوژی و هلقولانا نه‌ستمولوژی، به‌رژوه‌ندین د ناقه‌را تاکن و مله‌تاندا تیکه‌لبوونه، ب نه‌فنی چهنډ په‌یوه‌ندی د ناقه‌را واندایه زیدبوویه، همتاکو تیکه‌لکرن دناقه‌را زماناندا ژئ په‌یدابوو و هر نه‌تمه‌یه‌کی لنگه‌ریانی ل بنه‌مایین زمانی خو و ل پیکه‌هوران دکمه‌ت، نه‌وین زمانی بهیز دنیخن، داکو بشیت هممه‌ری ناریشه و ناسته‌نگین سرده‌می روه‌سنتیت.

د هندک ژیدمراندا دایه دیارکرن، کو هر ژ کهفتا هابیردزیشن زمانی ژ نه‌جامی گه‌هاندنا بازرگانی په‌یدابوویه، له‌ورا ب زمانی بازرگانی دهینه هژمارتن؛ چونکه بازرگانی ل نه‌وی سرده‌می میژوی، پرانیا جارن بو نالوگورکرن زمانی نه‌گه‌ری ئیکه‌ی بوو، به‌لن نه‌همی زمانین بازرگانی ژ زمانین هابیردزیشن پیدا بووینه، نه‌فجا گه‌له‌ک ژ زمانین هابیردکری ل سرده‌مین کهفن پیشک‌هفتن و بووینه زمانین

نیک جفاکیا دژین. نه‌فی جوری ژئ چ ره‌ه‌ندین ئسناتیکی نین، به‌لکو د هابیردزیشن مه‌سنداردا، زمان د هونری رومانیدا ب رییه‌کا نه‌ده‌یی یا داهینه‌رانه دیالوگی دکن (ه، ژ: ص ۸۶). واته هابیردزیشن د گوتارین رۆژاندا بتنی بو په‌یوه‌ندیکرنی و تیکه‌هشتنی دروست دبیت، له‌ورا چ ره‌ه‌ندین ئسناتیکی ب خوقه وهرناگریت و یا بی مه‌سه‌ته، لی د گوتارا نه‌ده‌ییدا، رومانفیس ب مه‌سه‌ت به‌ره‌می خو ب زمانه‌کی هابیردکری داریژیت؛ داکو ره‌ه‌نده‌کی هونری و ئسناتیکی وهر بگریت و بشیت سمرنجا وهرگری بو لایه‌ی خو راکشیت و د ههمان ده‌ما کاریگری ژئ لی بکه‌ت. سمره‌ای قی بوچونا (باختین) ی ب دینتا مه رومانفیس همدوو جوران د تیکستی خوی رومانیدا بکار دینت؛ چونکه وکو به‌رنیاس نه‌و زمانی رومان ل سمر دهینه بنیاتنان زیده‌تر نیزیکی زمانی رۆژانه‌یی خه‌لکیه، ئانکو رومانفیس په‌یف، زاراف، ده‌ستواژ، شیوه و پیکه‌ه‌مین هر ژ جفاکی خو وهر دگریت، به‌لن چونکه رومان ب ژانره‌کی نه‌ده‌یی دهینه دانان، له‌ورا بی گومان دئ ب ته‌کنیکین هونری و ئسناتیکی هیته ناقارن، د نه‌نجامدا دشین بیژین رومان وکو هونره‌کی نه‌ده‌یی ب مه‌سه‌ت و بی مه‌سه‌ت دیاردا هابیردزیشن زمانی دناق خودا هممیز دکمه‌ت وب شیوه‌یه‌ک ژ شیوه‌یین نویکرنا وئ دهینه هژمارتن.

۱-۲. تاییه‌تمه‌ندین دیاردا هابیردزیشن زمانی:

سه‌بارت تاییه‌تمه‌ندین هابیردزیشن زمانی ب خوقه‌گریت، د شیدانایه د چهنډ خاله‌کاندا به‌رچاف بکه‌ین ب تاییه‌ت ژئ ل دویڤ بوچونا زمانان (جولیت گارمادی)، کو ب نه‌فی شیوی ل خوارئ دیار دهینه ریژکرن:

۱. چیدبیت مروفولوژیا زمانی هابیردزیشن ژ وان زمانین بیژه و پیکه‌ه‌مین خو ژئ وهرگرتین دویرکه‌فیت، داکو ب هندک نهریتین ناخفتنی، نه‌وین تاییه‌ت ب زمانی دایکی ناخفتتکریه‌ه بهینه ره‌سندان، د نه‌نجامدا بهایی خو بی دهنگی ژ ده‌سندت ده‌می دچینه دناق زمانی هابیردکریدا.

۲. سمره‌ای په‌کیمین زمانی هابیردکری، ل سمر بنه‌مایي هممه‌رنگیا زمانی دهینه دروستکرن، به‌لن ریژمان و مروفولوژیا وی بو هممه‌رنگیا دی وکه‌ه‌ف بیت (فیران، ۲۰۱۷: ص ۱۱۸).

۳. زمانی هابیردزیشن، ژ به‌ره‌مینانا هلوپستین جوراوجور بوونا زمانی پیدا دبیت، کو پندقیه ل سمر وان تاکن نارمویا په‌یوه‌ندیکرنی هه‌ی، کودمکی ساده دروست بکن، داکو بشین ب نه‌وی په‌یوه‌ندی رابن (هدسون، ۱۹۹۰: ص ۱۰۲).

۴. چیدبیت زمانی هابیردکری، ببته زمانی ئیکه‌ی به‌رامهر زمانین ره‌سن ژئ هاتینه وهرگرتن، د نه‌نجامدا دئ نه‌ف زمانه پیشک‌هفت و وهراری ب خوقه ببیت، داکو ژ وان زمانین ژئ هاتیه وهرگرتن جودا و سمربخو بیت و یاسابین (ده‌نگساز، رسته‌سازی، پیکه‌ه‌می، فره‌نگی) بین تاییه‌ت ب خوقه هه‌ین.

۵. چیدبیت زمانین هاتینه هابیردکرن ب شیوه‌یه‌کی له‌ز دروست بین و ب به‌لما تیه‌کا مهن ژئ ژناقچن و نه‌مین، هر وموکو زمانی هابیردکری، نه‌وی د سمر بازگه‌ها نه‌لمانیدا ب دریزاها شهر جیهانی دوو دهاته بکار نینان، به‌لن ل گهل ب دوماهی هاتنا شهری ژناقچو و نه‌ما (فیران، ۲۰۱۷: ص ۱۱۸).

۶. نه‌بوونا شیوه‌یین مروفولوژی و رسته‌سازی، هر چه‌نده نه‌گه‌ر د ساده ژئ بن، نه‌ف چه‌نده ژئ بو نه‌بوونا شیپانان ل ده‌ف بکار هینه‌رین زمانی هابیردکری قه‌دگریت، بین کو

ژ بیژمیهی بو دزقریت، بو نمونه: بیژمیهک پشکه‌کا وئ ژ بیناتی زمانی رومانی بیت و پشکا دیتر ژ بیناتی زمانی یونانی بیت (ویکیبیدا، ۲۰۲۲/۱۰/۱۶) و ب هابیزدکرنا وان بیژمیه‌کا هابیزدکری دروست ببیت، واته ئه‌و بیژمیه، یا کو ژ ئه‌جامی تیکه‌لکرنا دوو پشکان د ئیک بیژمیه‌دا، کو هر ئیک ژ وان سر ب زمان یان هوشیاریه‌کا جودا بوویه.

مه‌بست ژ هابیزدزیشنا زمانی، تیکه‌لکرنا دوو زمانین جفاکینه دناف ئیک بیژمیه‌دا، هر‌وسا فیکه‌فتنا دوو زمانین تیکه‌هشتنی، بین ب ماومکی دستنیشانکری وب جودابوونه‌کا جفاکی د ژیکجودانه یان ب هر دووان پیکه‌فتنه دناف ئیک بیژمیه‌دا دروست دبیت (الکبیس، ۲۰۰۹: ص ۲۷)، کو په‌موندیا د ناقه‌را وان هر‌دوو زماناندا د کویراتیا خودا یا په‌کسان نینه (لحمدانی، ۱۹۸۹: ص ۸۶). واته هابیزدزیشن ژ گرنگترین ریپین شیوازیاسییه، ئه‌وا به‌شاریج د ئافراندا فره‌زمانیج د نااف تیکستی رومانیدا دکته، کو مه‌بست ژئ تیکه‌لکرنا دوو زمانان، (دوو هوشیارییان)، (دوو تیزوانینیان) د ئیک بیژمیه‌دا، ئه‌ف هر دوو زمانه چیدبیت د جودا بن یان ب جودابوونا ده‌می (هر زمانه‌ک ب سر ده‌مه‌کیفیه) یان ب جودابوونا جفاکی (هر زمانه‌ک ب سر ته‌خین یان ده‌سته‌کا جفاکی جودا فه‌یه) (مصطفی، ۲۰۱۵: ص ۱۶۰).

(میخائیل باختین) دبیزیت: "زارافی هابیزدزیشن (ه‌جین- hybrid) بو دوو هوشیاریین زمانانی، کو د ئیک چارچوقه‌دا دژین ده‌یته بکارنیان" (ناهم، ۲۰۰۷: ص ۴۰). ناشرکرایه (باختین) (۱۹۸۷: ص ۱۲۰) "تیکه‌لکرنا دوو زمانین جفاکی دناف ئیک بیژمیه‌دا؛ فیکه‌فتنا دوو هوشیاریین زمانانیج کو ژ لایه‌ی ده‌می و جفاکیفه د جودانه یان ب وان هر دووان پیکه‌فتنه د چارچوقی ئه‌وی بیژمیه‌دا، ئه‌ف تیکه‌لکرنا دوو زمانان د ئیک بیژمیه‌دا، رییه‌کا ئه‌مییا مه‌بستداره (ب شیوه‌یه‌کی هویتر، سیسته‌مه‌که ژ شیوازان)، لی هابیزدزیشنا نه‌یرادی- نه‌هوشیاری- ئیکه ژ شیوه‌یین گنتی بو هه‌بوونی و گهورینا زمانانه، به‌لی (جینیجی) ئامزای ده‌ته دوو زاراغان ژ بو ده‌لاله‌تکرنی ل سر تیکستی دکه‌قیته ژیر کاریگه‌ریی (النص المتائر- hypertext) و ئه‌و تیکستی کاریگه‌ریی دکته (النص الذي یؤثر- hypo text) بکاردینیت (ناهم، ۲۰۰۷: ص ۴۰). خویا دبیت (باختین) "دیالوگا رومانی ب خو وکو شیوه‌یه‌کی پیکه‌هاتیه‌ی دانیت، کو گه‌له‌ک گریدای دیالوگا زمانین د هابیزدزیشنی و به‌گراوندنی دیالوگی د رومانیدا ده‌نگه‌مدن" (لحمدانی، ۱۹۸۹: ص ۹۰)، واته زمان ب رییا پروسیسا کارلیک و پیکه‌گهورینا زمانی د ناقه‌را مروفا‌ندا، شیانین دووباره فه‌ژاندنی و زیندوویونی ب ده‌ستخوفه‌ دینیت؛ چونکه زمان ناهیه‌ته فه‌ژاندن، نه‌گه‌ر دناف پروسیسا کارلیکی و ئالوگورکرنیدا نه‌یه‌ته بکارنیان (سلام، ۲۰۱۶: ص ۱۲۵). دنافیکه‌داچونا دناقه‌را ئه‌فان شیوه‌میاند، هر‌ومکو هاتیه‌ گوتن: "ده‌ربازبوونا دیالوگا زمانین پاقر ل گه‌ل هابیزدزیشنا زمانی د رومانیدا، رییه‌کا به‌یژه بو ئافراندا شیوه‌یین زمانان و به‌رامبه‌ری بوونا زمانانه و نه‌بنتی بو وان واتاین ب خوقه‌دگرن، به‌لکو سنورمه‌کی بو زمانان دیاردکته و ده‌لیقا هه‌ستکرن ب وان زمانان به‌ره‌ف دکته" (باختین، ۱۹۸۷: ص ۱۲۴). زمان ژ ئه‌جامی دیالوگ و په‌موندیکرنی و ئالوگورکرنا پیدفینن ژبانی، به‌رده‌وام گهورین و فه‌ژاندنی ب خوقه‌ دینیت.

بنیاتنانا هابیزدزیشنی د رومانیدا ل دویف ئامزایین رسته‌سازی و ل دویف نیکه‌داهاتنی سر ب ئیک ناخفتنه‌کریه، داکو ب شیوه‌یه‌کی کاره‌کی دوو بیژه و دوو ریپین ناخفتنی و دوو شیواز و دوو زمان و دوو بوچوونین ده‌لالی و دوو جفاک

فرمی ل جه‌د وه‌لاتان، که‌واته زمانین هابیزدکری ژ ئه‌جامی پیدفیبوونا ب زمانه‌کی بازارگانی- هر‌ومکو د که‌فتنا به‌نیاس- په‌یدا نه‌بوویه، به‌لکو وه‌ک پیدفیاتیه‌ک بو په‌موندیکرنی دناقه‌را ناخفتنه‌کراندا ژ به‌گراوندینن زمانین ژیکدویر په‌یدا بوویه (فیران، ۲۰۱۷: ص ۱۱۷). تا راده‌کی دشین بیژین هاتن وچونا بازارگانی دناقه‌را وه‌لاتاندا ب ئیک ژ نه‌گه‌رین په‌یدا بوونا هابیزدزیشنا زمانی ده‌یته هژمارتن؛ بازارگان نه‌چار دبیت فیری هه‌مه‌ک په‌یف و زاراغین وی زمانی ببیت، بی کو بازارگانی ل گه‌لدا دکته.

دیاردا هابیزدزیشنا زمانی یا به‌لافیوی و گه‌له‌ک د دیالوگ و مانشینت و کومینتا د ناقه‌را مروفا‌ندا ده‌یته بکارنیان، کو ناسناما وان یا زمانی پی ده‌یته دروستکرن، د ئه‌جامدال سر کیستی ژ ده‌ستدانا ناسناما زمانی ره‌سه‌نه په‌یدا دبیت؛ چونکه زمان هویا کارلیکی و هه‌فیشکی و په‌موندیکرنییه دناقه‌را واندا و د هه‌مان ده‌مدا هه‌لگرئ کلتوری وان پی ره‌وشه‌نبیرییه و ده‌ربریی ژ نینتا وان یا نه‌هومیی دکته (فیران، ۲۰۱۷: ص ۱۱۶)؛ چونکه ب بوچوونا (دی سوسیر) (۱۹۸۵: ص ۲۶) زمان به‌هه‌مینانا جفاکیه بو تاییه‌تمه‌ندیا زمانی و کومه‌کا داب و نه‌ریپین پیدفینه، ئه‌وین جفاک ب ستویج خوقه‌ وه‌دگریت، داکو هاریکاریا تاکن خو بکته ژ بو بکارنیانا ئه‌فی تاییه‌تمه‌ندیی. خویا دبیت زمان ئه‌جامه‌که ژ ئه‌جامین ره‌وشت و تیتال و نه‌ریپین مروقیه، ئه‌وین پی د ناخفتی (عبدالقادر، ۲۰۲۰: ص ۵۵)، ب مه‌بستا ژ بو په‌موندیکرنی ل گه‌ل تاکن جفاکی و ده‌وربه‌ران بکاردینیت.

دروست بوونا زمانی به‌مه‌یه‌کی گه‌له‌کی گرنگه بو ده‌ستنیشانکرنا تیکه‌ه‌ی ویی زمانی؛ چونکه به‌هه‌مینانه‌کا ده‌می نینه، به‌لکو پینشکه‌فتنا سیسته‌مه‌کی ده‌نگی و ب ده‌ربازبوونا ده‌می د نااف چارچوقی ویی گشتیدایه، هر‌ومکو هوارمه‌کی په‌موندیکرنییه و هیشنا زمان بی د قوناغا دروستبوونیدا ب رییا هژماره‌کا ئه‌رکین ب خوقه‌دگریت، بیژه دیقه‌لانکا ژبانییه و ب گهورینا ژبانیی زمان ژی ده‌یته گهورین؛ چونکه ئه‌و په‌موندیا دناقه‌را ژبانی و بیژمیاند، په‌موندیه‌کا گه‌له‌کا موکم و به‌یژه (الحافظ، ۲۰۰۵: ص ۵۰)، ئه‌فجا ژ هواریین گرنگ بو په‌یدابوونا هابیزدزیشنا زمانی، ئه‌وژی نفیسینا په‌یقین زمان دایک ب پیتین زمانین بیانی یان درکاندا په‌یقی ب زمان بیانی، به‌لی ب رینفیسای زمان دایک ده‌یته نفیسین یازی پشکه‌ک ب زمانی دایک بیت، لی پشکا دی ژ زمانه‌کی بیانی به‌یته وه‌رگرتن، داکو ده‌ربریی ژ مه‌بستا خو، یان ژ دووخین خو بین سوزداری و ده‌رونی و جفاکی بین جودا بکهن، ئه‌وژی د هه‌لوپستین په‌موندین جوراوجوریین ژبانیدا.

۴-۱- دیاردا هابیزدزیشنا زمانی د به‌ره‌می نه‌ده‌بیدا:

دیاردا هابیزدزیشنا زمانی د پتیریا بواریین ژبانیدا ده‌یته بکارنیان، نه‌ده‌ب ژی هر‌ومکو ئیک ژ ئه‌فان بواران، د شیاندايه هابیزدزیشنا زمانی تیدا به‌یته دیارکرن، کو ئه‌و پروسیسه یا کو هه‌ولده‌ت زمانین ژیکجودا د ئیک ریرمودا بگه‌هینه‌ت ئیک، ئه‌وژی ب مه‌بستا دروستکرنا ریرموکی نوی و جودا ژ بی دیتر، به‌لی ب مرجه‌کی هر ئیک ژ وان زمانان ب سیما و تاییه‌تمه‌ندیین خو د پروسیسا گه‌هاندنیدا به‌شاریج بکته، ئه‌ف پروسیسه ژی ل سر ئاستین جودا بین ناخفتنی، په‌یقی، تیکستان ده‌یته ئه‌جامدان.

هابیزدزیشن ئه‌و بیژیه یا کو ژ دوو پشکا پیکه‌ده‌یت، ب شیوه‌یه‌کی هر ئیک ژ وان بنیاته‌ک بیت د زمانه‌کی دیارکریدا، کو به‌روفا‌زی وی زمانیه بی کو بنیاتی پشکا دیتر

دریژه کو ژ (۵۳۸) لاپهران پیکدهنیت. رومانکا ژیواریه؛ چونکه بوویس و رویدانین وئ هر ژ ناخ و کوراتیا جفاکی کوردواری هاتینه و مرگرتن. ئەف رویدانه ل سەر (۱۷) پشکان هاتینه دابه‌شکرن و بی پیشه‌کی دەست پی دکهن، بەلکو ریزین دەستپیک وەکو دەرازینک بو چونا دناف جەرگی رویداناندا؛ چونکه د ئەفان ریزاندا رومانفیس دانپندانەکا راستگو یان دەنگ و باسەکی هەست و سوزین خواندەفانی د نازرینیت پیشکیش دکەت، داکو هاندەت بو زانین و ناشکرکرنا وئ چیرۆکی یا کو ل پشت کەسایەتیین/ کارمکهران یان رویدانین رومانف قەشارتی. رویدانین وئ هر ژ ژیواری هاتینه و مرگرتن و نەبتی گریدای ژیواری کوردییه، بەلکو چندیبیت دناف هەمی جفاکاندا بیهیتە رویدان، لەورا رویدانین جوراوجور و کەسایەتیین هەمەرەنگ دناف خودا هەمبیز دکەت. پتیریا بوویسین وئ ل گوندەکی ب نافی (تراشوکی) دەینە رویدان و قەگیرانا رویدانان ب دانەنیاسینا کەسایەتیا قەهرمان یا کو ب (چیلو) هاتیه نافکران، کو نافی وئ پی دروست (خەولە) یه دەست پی دکەت، بەلی وەکو کیمکران و نەگرنگیدان ب(چیلویی) هاتیه نیاسین، کو کچەکا بی دایکە ول ژیر زولم و زوورداریا ژنباپی یا ب نافی (حەفسا) دژیت و کا چەوان پشتی مرنا دایکا وئ نەخوشی دکەفە د ریا ویدا و ژ هەمی مافین خوشی و مرگرتن ژ ژبانی بی باهر بوویه و ژ ئەگەری لاوازبوونا کەسایەتیا بابی وئ (سادی) و نەبوونا چ دەستەلاتی ل سەر ژنباپی، ژنباپ دشا سەردەرەکا خراب ل گەلدا بکەت و جوداھیکە مەزن دنافەرا وئ و زاروکین خودا (لەلیخان) و (لەمندی) و (رەفەندی) دا بکەت، رەنج و نەخوشیین وئ د بەردەوام بوون هەتاکو پشتی مرنا وئ ژ، د ئەجامدا ژیان وئ ب غەدر و و زولم ب دوماھی هات و دەهەمان دەمدا مرنا ویزی هر بو بەرژەمندیین کەسوکی هاتیه بکارنinan.

۲-۲- دیاردا هایبیردزیشنانا زمانی و هوشیاریی د روماننا "ژانین سیناھی" دا:

ا. هایبیردزیشنانا زمانی: مەبەست پی دەرنەجامی تیکەلکرنا دوو زمانین ژیکجودانە، کو هر ئیک سەر ب جفاکەکی جودایە، بەلی دناف ئیک پەیف، دەستەواژە، زاراق، بیژمیدان...، کومفە دین و ئەف چەندە ژ ی ب شێوہەکی مەبەستدار و بی مەبەست د رومانیدا دەینتە ئەجامدان. نمونەیین هاتینه هایبیردکران ژ "رومانا ژانین سیناھی" د خشتی ل خواری دیار:

تیدا بھینە تیکەلکران (مصطفی، ۲۰۱۵: ص ۱۶۱). واتە هر رومانەک ب شێوہەکی گشتی، ژ گوشەنیگایا زمانی و هوشیاریا زمانفانفە، ئەوین دنافا دەینە بکارنinan یا تیکەلکره (لەمدانی، ۱۹۸۹: ص ۸۵)؛ چونکه ئەدەب ریه‌کە ژ ریبین بەلافیوونا زمانی، ئەفجا شێوہیین هایبیردزیشن د زمانی ئەدەبیدا، دئ ب شێوہەکی نەریی ل سەر ناراستیا بەلافیوونا زمانی رەنگفەدەت (رحالە، ۲۰۱۹: ص ۵۴۴)، واتە ئەدەب ب شێوہەکی گشتی و رومان ب شێوہەکی تاییەت، ژ هوکاریین کرنگ و هاریکار دەینە هژمارتن بو بەلافیوونا زمانی د ناڤەرا تاکین جفاکیدا، ب تاییەتژی تەخین خاندەفان و رەوشەبیر ژ جفاکی.

ژ لایەکی دیفە پەیوەندیا دناڤەرا پیکەتەیین زمانیدا، پەیوەندیا ئالوگورکرنییه و ب هیچ شێوہەکی تاییەت زمان دناف قالبین بیژمیدان، چ بین دەنگی یان پیکەتەیی بن بیهیتە چارچوڤە کرن، کو ژ لای کومەکا مروفانفە و ل ژیر کاریگەریا قوناغەکا دەمی یا قەفەتیای و پارچەکا دەستنیشانکری ژ نەردی هاتیه بەرەمەنinan (مختار، ۲۰۱۵: ص ۳۳). ئەفە و شیواز و چەوانیا بکارنinanا زمانی د بەرەمی ئەدەبیدا، ب شێوہەکی تاییەت، زیدەبوون و بەرفەرەبوون د شێوہیین هایبیردزیشنیدا ناشکرا دکەت (رحالە، ۲۰۱۹: ص ۵۴۴)، هەروەکو د رومانیدا، هەمەرەنگیا جفاکی ژ لای زمانفە و هەدەک جارن ژ ی لای دەنگین تاکانفە، هەمەرەنگیەکا ریکخستنا ئەدەبی هەیه (اشرفی، ۲۰۲۲/۱۱/۲۶). ب ئەف چەندئ ئەو بیژمیا هاتیه هایبیردکران، ل دویف ناماژمیین پیکەتەیی و شیوازی سەر ب ئیک ناخفتنەریه، بەلی وەک کریار دوو بیژمیین زمانینە، د ئەجامدا دوو بوچوون بەرامبەر جیہانی تیدا هاتینه تیکەلکران (الرمادی، ۲۰۲۲/۱۲/۱: ص ۲۴۸)؛ چونکه هر بوچوونەک بو کەسەکی سەرخو و دەمەکی جودا ژ کەس و دەمی دیتەر پی کو د گەلدا هاتیه هایبیردکران دزفیت، بەلی د ئیک بیژمیدان یان زماندا ژ لای ئیک ناخفتنەریه هاتینه هایبیردکران.

وەک بەری نوکە ئاماژە پی هاتیه دان، کو جورەک ژ هایبیردزیشن، ئەوژی یا بی مەبەست، کو ئیک ژ شێوہیین گرنەگە بو هەبوونا میژویی و گەورینا زمانان دەینتە هژمارتن و د شیاندایە ب شێوہەکی ناشکرا بیژین، کو سەرەمی ناخفتن و زمانان ژ لای میژویفە ب ریا هایبیردزیشن دەینە گەورین (باختین، ۱۹۸۷: ص ۱۲۰)؛ و د ئەجامدا قیککەفتن د ناڤەرا دوو بوچوونان یان دوو گوشەنیگایاندا پەیدا دبیت، کو نەبتی شێوہیین زمانین دوو زمانان یان دوو شیوازان و سیمایین وان دناف پیکەتەیا هایبیردکران رومانیدا دەینە تیکەلکران، بەلکو بەری هر تەشتەکی د رومانیدا قیککەفتن د ناڤەرا گوشەنیگایین بەرەف جیہانین د ئەفان شێوہیاندا قەشارتی دروست دبیت، واتە هایبیردزیشن جورەکە ژ دیالوگا دناڤەرا دوو بوچوون و دیتاندا د ناڤ تیکستی رومانیدا. ئەفە ئەو چەندئ دگەهینیت کو هایبیردزیشن نوینەرایەتیا دوو زمانا یان دوو هوشیاریین دناف ئیک بیژمیدان دکەت، ئەو ژ ی ب هاریکاریا نامادەبوونا زمانی یان دەنگی ئەوئ دی. دیسان نوینەرایەتیا شوہەکی ژ شێوہیین فرەدەنگی و هزران د ناڤ رومانیدا دکەت، کو دشیاندایە هایبیردزیشن بو دیالوگەکا ناسایی یا زەلال بیهیتە گەورین (مصطفی، ۲۰۱۵: ص ۱۶۱).

۲- دیاردا قەستراندا / هایبیردزیشنا زمانی د روماننا "ژانین سیناھی" دا:

۱-۲- کورتبەک ل دور روماننا ژانین سیناھی:
رومانا ژانین سیناھی ژ نفیسینا نفیسەر (تەحسین نافشکی) یه، ل (۲۰۰۵) ئ هاتیه چاپکران. ئەف رومانە گەلەکا

بنیاتی زمانی	پشکین هه‌پشک	پشکا زمانی کوردی	پشکا زمانی بیانی	نمونەمین هاتینه هابیردکری
کوردییه: ژماره	ف / ت	ه / ف / ت / ئ	ح	حهفتی
کوردییه: هه‌ژار	ب / د / ل / ن	ه / ل / ن	عبد	عبدالان
کوردییه: چونا بله‌ز	ا / ر	ا / ر	غ	غار
عەرەبییه: بنتی	ب / س	ه	بس	بەس
ترکیه: مغزنی هوزئ، گهورمیی ده‌قهرئ	ا	ئ	اغا	ناغا
کوردییه: لیکچواندنه	ی / ن	ه / ی / ن	ع	عەینەن
عەرەبییه: ته‌واو کم	خ / ل / س / ک / م	کم	خلص	خلاسه‌کم
عەرەبییه: فالانیا مالی	و / ش / ا	ه / ا	حوش	حهوشا
کوردییه: ههور	ر / ی	ه / ئ / ر	ع	عه‌قوری
عەرەبییه: مه‌هه‌ست جوهینه	ی / ر / ل / م / ه / ز / ب	ه / ن / ز	غیر المغضوب علیهم	غیر نه‌لمه غزوبی علیهم
عەرەبییه: مغابی ب ده‌ستقه ده‌هت	ر / ز / ق	ئ	رزق	رزقی
فەرەنسیه: سندوق	ک / ل / س / ت	ئ	کاسیت	کاسیت
عەرەبییه: گوئن و کریارن تاییه‌تن ب نابینی	ر / ک / ت / ن	ه / ئ / ا	رکعة	رکاهه‌تین
نیه‌لامیه				
لاتینییه: کومه‌کا دیکومینتین پاراستینه	ر / ش / ی / ف	ئ / ه	ارشيف	نهر شيف
کوردی: فارسیه: رنگه	ر / ت / ا / ی	پ / ه / ی	بر نقالی	په‌ته‌قالی
عەرەبییه: سویند خوارن ب مه‌زناهی خودی	و / ل / ه / ی	ه / ل / ی	والله	وه‌للاهی
عەرەبییه: بی ناگه‌هی	خ / ف / ل / ت	ه + لعت	غفلة	خه‌فلات
عەرەبییه: زاروک	ت / ف / ل / ل	ت	اطفال	تفال
عەرەبییه: نه‌فرت کرن	ن / ل / ت / ی	ه / ی	لعنة	نه‌عه‌لمنی
عەرەبییه: ده‌رکری ژ دلوقانا خودی	م / ل / ی / ن	ی	ملعون	مله‌عن
عەرەبییه: په‌روک	ق / م / ش	ه	قماش	قه‌ماشه
عەرەبییه: دووخ	ل / ل	ئ	حال	حالی
عەرەبییه: سه‌رسورمانی	ج / ب	ه / ئ	عجيب	عه‌جیبه
عەرەبییه: ناخه‌تن	س / و / ب / ت	ه / س / ت	صحية	سوحیه‌ت
کوردییه: مه‌نده‌هوشی	و	و / ه	وح	ومد
عەرەبی: ته‌واوکر	ت / م / ک / ر	کر	تمام	ته‌مامکر
عەرەبییه: نه‌هریمه‌ن	ش / ی / ت / ا / ن	ه	شیطان	شه‌یتان
نه‌لمانیا رۆژناقییه: زمانی نینگلیزی	ن / ل / ی	گ	ع + انگلیز	عه‌نگلیز
عەرەبییه: نافرمنا ده‌مه‌من بیس	ق / ب	ه / ئ	قحبة	قه‌حبی
عەرەبییه: هیز	ق / و / ت / ا	ه / ت / ئ	قوة	قه‌وه‌تی
عەرەبییه: حبوب	ه / ک / ا / ن	ه / پ / ک / ا / ن	حبوب	هه‌پکان
عەرەبییه: ده‌رپوش	ت / ب / ق / ا	ه / ا	طبق	ته‌به‌قا
عەرەبییه: ناسن	ت / ن / ک	ه	طنكة	ته‌نه‌که
کوردییه: مژیلوون ب کاربه‌	ی / ت / ن	ه / ئ	ح	حه‌پتین
کوردییه: نامانی قه‌لانندی	ا / ل / و / ی / ک	ئ / ه	غ	ناغه‌ه‌ریک
کوردییه: سه‌روچاف	ن / ی / م	ن / ه / ی / م	ع	نه‌عه‌یم
کوردییه	د / ا / ی / ت	د / ا / ی / ر / ت	ع	دادعه‌یریت
عەرەبییه: جهی پاراستنا کل و په‌لان	س / ن / ق	س / و	صندوق	سه‌ندوق
گره‌گیه: هويا روناهی	ف / ا / ن / س	و	فانوس	فانوس
کوردییه: خوره‌ک	و / ج	و / و / ئ	ع	عووجی
گره‌گیه	ل / ا / س / ت / ی / ک	ل / ا / س / ت / ی / ک	بلاستيك	لاه‌ستیک
عەرەبییه: دیده‌قانی	ش / ه / د	ه / ئ	شهادة	شه‌هه‌ئ
عەرەبییه: جلوه‌گی ئافر مه‌تان	ب / ا / ی	ه / ئ	عباء	عه‌بابی
عەرەبییه	ج / د / ک / ی	د / ه / ی	جلدة	جده‌کی
عەرەبییه: بجویک	ی / ا / ل	ه	عیال	عه‌یال
عەرەبییه: ژی	م / ر	ه	عمر	عه‌مه‌ر
عەرەبییه: تویرک	ک / ی / س / ک	ک / ئ	کیس	کیه‌سکی
عەرەبییه: خودی ژئ رازی بیت	ر / م / ل / ی / و	ل / گ / وری	رحم	ره‌حه‌م ل گوری
عەرەبییه: نه‌به‌ر نیاس	ر / ی / ب	ه	غریب	غه‌ریبه
کوردییه	ت / ل / ر	ت / ل / ر / ه / ئ	ع	ته‌عه‌لترئ
عەرەبییه: بابه‌ت	م / س / ل / ا	ه / ا	مسالة	مه‌سه‌لا
عەرەبییه	م / ی / ر / ا / ت	ت	میراث	مه‌یرات
عەرەبییه: دووزه‌خ	ج / ه / ن / م	ه / ئ	جهنم	جه‌هنه‌می
کوردییه: بی ده‌ست	ب / ا / م / د / ی	ه / بی +	حمد	به‌ی حه‌مدی
عەرەبی: کوردی	س / ت / ف / ا / ر / ل / ا	ئ / ه / ل	استغفر الله	ئه‌سته‌غه‌فور له‌لا
عەرەبییه	ن / ی / س / ا	ئ / ی	نیسان	نیه‌سانی
عەرەبییه: ره‌وشت	د / ب / ک	ه / بی + ئ / ه / ی	ادب	به‌ی نه‌ده‌به‌کی
عەرەبییه: ئاتاف	م / س / ی / ب / ت / ا	س / ه / ت / ا	مصيبة	مه‌سه‌به‌تا
عەرەبی: کوردی	م / ا / ش / ل	ه / ل	ماشا الله	ماشه‌له‌لا

خسف لیکری	خسف	لیکری	خ/ف/س/ل/ک/ر/ی	عەرمییه: تاریاتی، نەبوونا روناھینی
ئینشەلا	ان شا الله	ئا/ه/ل	ی/ن/ش/ل/ا	عەرمییه: خودی حسکەت
حەشرئ	حشر	ه/ئ	ش/ر	عەرمییه
سەدق و نامنت و بیللا	صدق وامنت بالله	ه/ئا/ل	س/د/ق/و/ا/م/ن/ب/ا/ل	عەرمییه: راستگوتن و باوەری ب خودی ی/ل
مەحین	مدح	ه/ئا/ن	م/د/ن	عەرمییه: پەسن
یا رمیبه	یارب	ه/ی	ی/ر/ب/ا/ه	عەرمییه: یا خودی
زکرب تزبیا	ذکر + تسبیح	ز/ب/ز/ا	ز/ک/ب/ت/ا	عەرمی - کوردی
بەحرانی	بحر	ه/ئا/ئ	ب/ا/ر/ا/ن	عەرمییه: دەریا
نەحتماله	احتمال	ئا/ه/ی	ت/ا/ی/م/ا/ل	عەرمییه: چینییت
عەزیزین	عزیز	ه/ئا/ن	ز/ن	عەرمییه: خوشتی
غەزا کافرا	غزة کافر	ه/ا	ز/ا/ر/ا	عەرمییه: هیزشا گاوران
مسلمانان	مسلم	انان	م/س/ل/ا/ن	عەرمی - کوردی
سەجەرا	شجرة	س/ه/ا	س/ج/ر/ا	عەرمییه: دار
سەعت	ساعة	ه/ت	س/ت	عەرمییه: دەمژمیر
حەیران	حیران	ه	ی/ر/ا/ن	عەرمییه: دوو دل
مەرمەری	مرمر	ه/ی	م/ر	عەرمی - کوردی
هولئ	Hall	ه/ا/ل/ئ	ه/ا/ل	ئینگلیزی: جەئ فەکری
بەعەجیڤه	ع	ب/ا/ج/ی/ا/ف	ب/ا/ج/ی	کوردییه
فەجغاندی	غ	ف/ا/ج/ای	ج/ا/ن/د	کوردییه: فەجغاند
حاسل بیت	حاصل	بیت	ا/س/ل/ب/ا/ی/ت	عەرمییه: بێتە بجهینان
غولغولی	غلغل	و/ای	و/ا/ل/ی	عەرمییه: چونا ژ نافدا
دەعکی	مدعک	ه/ک/ای	د/ک/ای	عەرمییه: فرمچی
عەندەلیکانرا	عندليب	ه/لیکانرا	د/ل/ی/ک/ا/ن	عەرمییه: جورەکی بالندایه
وہ غمرئ	غ	و/ه/رائئ	و/ر	کوردییه
خینفەتا	خيمة	ئ/ف/ه/ت/ا	خ/ت/ا	عەرمییه: خانینی ستوینین وی دار
بۆرین سوپی	بووري	و/زین سوپی	ب/ا/ر/ا/ی/س/و	عەرمی - کوردی
سەتلا تەبقی	سطل + طبق	ه/ت/ا/ل/ای	س/ت/ا/ل/ا/ب/ق/ای	عەرمییه
فەر خەکا	فرخ	کەکا	ف/ا/ر/خ/ک/ا	عەرمییه
سابینا مسکی	صابون+مسک	س/ی	س/ا/ب/ا/ی/ن/م/ک	عەرمییه
قالهکی	قالب	مکی	ق/ا/ل/ب/ک/ای	عەرمییه
حەجیا	حجبة	ه/ا	ج/ا/ی/ا	عەرمییه
بەشووشه	بشوش	ه	ب/ش/و	عەرمییه: کەیفخوش
عەبدئ	عبد	ه/ئ	ب/د	عەرمییه: بەندە
عشقا	عشق	ا	ش/ق/ا	عەرمییه: ئەفینداری
پیی ناھەسین	حس	پیی + نا + بیین	س/ا/ی/ن	عەرمییه: ھەست پی ناھەت
عەشیا	عیشا	ه	ی/ش/ا	عەرمییه
مەغرب	مغرب	ه	م/ر/ب	عەرمییه
تەیفانە	طوفان	ت/ه/ی	ت/ا/ی/ف/ا/ن	عەرمییه
ھار مۆنیکا	ھارمونی	و + مکا	ه/ا/ر/م/ن/ا/ی/ک	یونانی: ھەفگۆنجاندن
عەتاری	عطار	ت/ه/ی	ت/ا/ر	عەرمییه: فرۆشیاری بێنخوشکان
دەسحرینیت	سحر	د/پینت	د/س/ر/ا/ی/ن/ت	عەرمییه: جادوگەر کرن
دەر مەجاندا	درج	دە + اندا	د/ر/ج/ا/ن	عەرمییه: پاپسک
خلوئە	خلوة	ئەقە	خ/ل/و	عەرمییه: فەمانا بتنی
فەستانی	فستان	ئ	ف/س/ت/ا/ن	عەرمییه: کراس
سەبرئ	صبر	س/ه/ئ	س/ب/ر	عەرمییه: ھەدار
حەکمەژن	حكمة	ه + ژن	ک/م/ن	عەرمی - کوردی
وہ عدیبت	وعد	ه/بیت	و/د/ب/ا/ی/ت	عەرمییه: سوژبیت
فرۆشەکی	قرش	و/ه/کی	ق/ر/ا/و/ش/ا/ک	عەرمییه: پارە
بەرمیلکی	برميل	ه/کئ	ب/ا/ر/م/ا/ی/ل/ک	ئیتالی: نامانی گروڤرە ژ داریه
قەبیلە	قبل	ه/لە	ق/ا/ب/ا/ی/ل	عەرمییه: رازی بوون
سوورەتی	صورة	س/و/و/ه/ت/ئ	س/ا/و/ا/ر/ت	عەرمییه: وینە
عاقیەت بیت	عاقية	بیت	ا/ف/ا/ی/ت/ب	عەرمی - کوردی: نۆشی گیان
ژ غەیبی خەبەر نەدەت	غيب + خبر	ژ/ه/ئ + نەدەت	ر/ا/ب/ا/ن/خ/ا/ر/ا/د/ت	عەرمی - کوردی
ب جماعت پاکری	جماعة	ب/ا/ه + پاکری	ب/ا/ج/ا/م/ا/ت/ا/ی/ک/ا/ر	عەرمی - کوردی
د کەنتیوریندا	کنتور	د/و/یندا	د/ک/ا/ن/ت/ا	ئیتالی: ناڤەرۆک
قودیکا جگاران	قوطة	ک/ا جگاران	ق/ا/و/د/ا/ی/ک/ا/ج/ا/ر/ا/ن	یونانی- تورکی: نامان - کوردی
ھێلاکا نەفسی	هلاک + نفس	ئ/ا/ه/ئ	ه/ل/ا/ن/ف/ا/س	عەرمییه: تێکچونا دەرونی
زەمانەکی	زمان	مکی	ز/م/ا/ن	عەرمییه: سەردەمەک
حازرا	حاضر	ز/ا	ا/ز/ا/ر	عەرمییه: نامادە
ھەيامەکی	ایام	ھ/ا/مکی	ه/ا/ی/ا/م	عەرمییه: ماویەک
لورت	لورد	و/ت	ل/ا/ر/ت	ئینگلیزی: خودان پلەپایەکا بەرز

عەسکەری	عەسکری	ه	س/ک/ر/ی	عەمبەبە
فێرس	فارس	ئ	ف/ا/ر/س	عەمبەبە: سبار
حەلال بێت	حلال	ه/بیت	ل/ا/ب/ی/ت	عەمبەبە: کوردی
بەتەنێ	بطانیە	ت/ه/ئ	ب/ا/ت/ی	عەمبەبە
حورمەت	حرمت	و/ه	و/ا/م/ت	عەمبەبە
دەبۆس	دیوٹ	ه/ز/س	د/ا/ی/و	عەمبەبە: گەواد
نەلبۆما	البووم	ئ/ز	ل/م/ا	عەمبەبە: پاراستوکا و تیان
حەرمکری	حرام	ه/کری	م/ا/ر/ا/ک/ا/ی	عەمبەبە: کوردی
دوو عا دکت	دعاء	و/دکت	د/ا/و/ا/ک/ا/ت	عەمبەبە: کوردی
مەجیۆر	مجبر	ه/ز	م/ا/ج/ب/ا/ر	عەمبەبە: نەچار
نیشار	ایشار	ئ	ش/ا/ر/ا/ی	فرەنسێ: داپوشراوا سەری
بێجامی	بیجام	ئ	ب/ا/ج/ا/م	فارسی: جلویەرگی نەستنی
عەولی	ع/ا/ول	ه/ی	و/ا/ل/ی	عەمبەبە: دەستپێکن
خولی عەیش	عیش	ه + خولی	خ/ا/و/ل/ی/ا/ش	کوردی: عەمبەبە
بجەر بێنم	جرب	ب + بێنم	ب/ا/ج/ا/ر/ا/ی/ا/ن/م	عەمبەبە: تاقیکرن
شەر بەتەکی	شربت	ه + تەکی	ش/ا/ر/ا/ب/ا/ت/ا/ک	عەمبەبە: کوردی
فەتەچی	فەتە	چی	ف/ا/ت/ا/ن/ی	تورکی: پاشاگر مەن تورکی: کۆ هاتیبە دناقا زمانین کوردی، عەمبەبە و فارسیدا
وفا دارە	وفا	ه + دارە	و/ا/ف/ا/د/ا/ر	عەمبەبە: دلسوز
فوسیرینی عەفۆکە	عفو	فوسیرینی + ه/و	ق/ا/و/س/ا/ی/ک	کوردی: عەمبەبە
قەلمەسکری	قلم	ه + کری	ق/ا/ل/م/ک/ا/ر/ا/ی	عەمبەبە: کوردی
دەولەت سەری	دولة	ه/سەری	د/ا/و/ل/ت/ا/س/ا/ر/ا/ی	عەمبەبە: کوردی
کوفری برین	کفر	و/ا/ی + برین	ک/ا/و/ا/ف/ا/ر/ا/ب/ا/ی/ا/ن	عەمبەبە: کوردی
قانعیت	قانع	بیت	ق/ا/ن/ا/ب/ا/ی/ا/ت	عەمبەبە: کوردی
تیبەت	طبيعة	ه	ت/ب	عەمبەبە: سەروشت
رەملی	رمل	ه/ئ	ر/ا/م/ل	عەمبەبە
حسابکە	حساب	کە	س/ا/ب/ا/ک	عەمبەبە: کوردی
شاهدکیزی	شاهد	ه + کیزی	ش/ا/ه/ا/د/ا/ک/ا/ی	عەمبەبە: کوردی
هەفتەرە	حق	ه + تەرە	ه/ا/ق/ا/ت/ا/ر	عەمبەبە: کوردی
ژ تە غافلە کافرە	غافل + کافر	ژ + تە + ه	ت/ا/ا/ف/ا/ل/ک/ا/ر	عەمبەبە
گلاسکی	گلاص	گ + مکی	ل/ا/س/ا/ک	ئینگلیزی: کوردی
زەر فەکە	ظرف	ز/ه/مکە	ز/ا/ر/ا/ف/ا/ک	عەمبەبە
مقەدر بیت	مقدر	ه + بیت	م/ا/د/ا/ر/ا/ب/ا/ی/ا/ت	عەمبەبە: کوردی
تەسلیمکەر	سلم	تە + کر	ت/ا/س/ا/ل/ی/ک/ا/ر	عەمبەبە: کوردی
د مەجمەیدا	مجمد	د/ه/ی/دا	م/ا/ج/ا/ی/دا	کوردی: عەمبەبە
بێتەکی سیلانی	بطل	مکی + ئ	ب/ا/ت/ا/ل/ک/ا/س/ا/ی/ا/ن	ئینگلیزی: عەمبەبە
تێلا شەهەدی	شهادة	تێلا + ه/ئ	ت/ا/ب/ا/ل/ش/ا/ه/ا/د	کوردی: عەمبەبە
ئوکسجین	اوکسجين	ئ	ئ/ا/و/ک/ا/س/ا/ف/ا/ی/ا/ن	یونانی
مینبەری	منبر	ی/ه/ئ	م/ا/ی/ا/ن/ب/ا/ر	عەمبەبە (ونەر)
پاکیتا	پاکیتا	پ/ا/ک/ا/ی/ت	پ/ا/ک/ا/ی/ت	ئینگلیزی: کوردی

جودا بکەن، ئەوژی د هەلوێستین پەمبەندین جوراوجورین ژیاندا.

ب. هابیردزیشنا هوشیار ی د رومانا "زانین سیناھیی" دا:
 ئەگەر لێنرینەکی ل رومانا "زانین سیناھیی" بکەن، دئ بینین هابیردزیشنا هوشیار بیان ب رینا دیالوگا و مەنولوگا ژ لای کەسایەتیان/ کارمکتەرانی تێدا هاتنە نەجامدان، بۆ نمونە دەمە هوشیار بیا گشتی ل گەل هوشیار بیا کەسایەتیەکی دا ب رینا مەنولوگی دەتە تیکەلکرن بۆ سەلماندنا وئ چەندئ، دەمە مروف خرابیی ل گەل ی بەرامبەر دکت، دئ رۆژمک هیت و تولا وی لئ فەکتە "باشە کی دێژیت مسیەتا پاکویی نە ژ گوننە هکین وئ زەر بیا من هیلایە بی هەفتەزندا بوو؛ خردئ تولا وانال من فەکری؟! نە نە هەما وەسانە برا مەزنا پاکوتی خردئ تولا بزنا کوچ بۆ بزنا ب ساخ ناھیلئ" (نافشکی، ۲۰۰۵: ۳۱-۳۲). ناشرایە دوو هوشیارین سەر ب دوو سەردەمین جودا هاتنە هابیردزین، ئەوژی کەسایەتی رومانئ سادق و هوشیار بیا کەسایەتی نەنامە کو ب هوشیار بیا جفاکی دەتە دانان.

هەروەکو د خشتئ سەریدا دیار هابیردزیشنا زمانیا بی مەبەست هاتنە بکار ئیان؛ چونکە نمونەمین هاتنە هابیردزین د رومانیدا د بنیاتدا هەر ئەو پەیف و زاراف و دەستەواژەمین جفاکی رومانفیس ل سەر راهاتی وب شێوەمەکی بەر فرەھ د پەمبەندین خو بین رۆژانەدا بکار دینن؛ ئەف چەندە ژ ی بۆ پتریا وان ئەگەران فەگەریت، بین کو مە بەری نوکە ناماژە پێدای، لەورا دئ بینین هەندەک پەیف و زارافین هەفیشک تێدا دزان، ژ ئەجامئ پەمبەندیا دیالکتیکی دناقەرا زمانئ کوردی و زمانین دیتردا، دیسان پتریا تاکین کورد دووانیی یان فرەزمان، ئەفجا رومانفیسئ ژ ی وەک تاکەک ژ جفاکی کوردی زانین و شارەزای و رەوشەنبیریای وی بۆ زمانئ دناق بەر هەمیدا رەنگفەمەت، ئانکو هەر ژ شێوەمین بکار ئیان رومانفیسئ بۆ هابیردزیشنا زمانئ د تیکستی خودا، ئەوژی نفیسنا پەیفین زمانئ دایک ب پیتین زمانین بیانی یان درکاندا پەیفئ ب زمانئ بیانی، بەلئ ب رینفیسنا زمانئ دایک دەتە نفیسین یان پشکەک ب زمانئ دایک نفیسە، لئ پشکا دی ژ زمانەکی بیانی نفیسە، داکو دەر برینئ ژ مەبەستا خو، یان ژ دوو خین خو بین سۆزداری و دەرونی و جفاکی بین

و میل ل من ب رهمی کچا شامویی داخ دایه؟!
 نهری نهری، ژبلی داخکرنی، پار بی نانی لیهزرمته! همما
 و مکی بنیهکی سهرمدهری دگهل دکمت!
 و میل ل منی، هندی بیبین، دئ هس بیبین! باشه ما بابی
 وئ...

روحان مالا ته، باب نیخسیرمکی خودی یه.
 و ملا وئ روژی جوهرایی و حسایی و مدگوت؛ بس من
 گوت: دئ چهوا سنیوکه و مکی چیلویی و ملیکمت؟!
 بلا کچزی دین خصلکی قهیبیت!
 نهسته غفور منملا، نه نهشاهدین! کانی فاتی هنده نافی بکه
 مسینیکی، من نفیز نهکریه.
 یانفاری؟

نهری و ملا خولگی ب من و مره
 کچی درمنگه.

نهقرول بهر هرؤ زوویه!
 گونه‌هین مه ژ مه قهکمن" (نافشکی، ۲۰۰۵: ل ۲۳۴).
 ناشکرایه رومانفیسبی ب شیواز مکی بلند و شارمزه زیدهتر ژ
 هوشیاریمکی د ناکرنا بنیاتی هونری و دهلالیی بهرهمی
 خودا پشکدار کرینه، هندهک ژ وان ب زمان و هوشیاریا خو
 د نامادنه و مکی کسایه‌تین جوهریا و حسایی و تیکلمی
 هوشیاریین نامادنه بوینه و مکی روحان و فاتی، کو د نهفی
 دیالوگا راسته‌خودا دهربرینی ژ بوچوونا خو بهرامبر
 رفتارا هردو کسایه‌تین نهفیندار له‌علیخان و نهسکندهری
 دکمن، کو دزی رفتارا هه‌فینتا وانه دناف بیستاناندا ب
 شیویهکی قهشارتی و مکی بهلگه بو سه‌لماند راستی و
 دروستیا بوچوونین خو، پهنا بریه بهر تیکلمکرنا هژماره‌کا
 هوشیاریین ژ وان ژی هوشیاریا جفاکی، کو د دیالوگیدا نیا
 نامادیه، دهمی نهفی رفتاری بو نه‌بوونا سهرومرکی کچ ب
 کیمفا رفتاران دکمت قه‌دگرینین، هرومسا بو سهرمدهریا بی
 وژدانانه یا دایکا له‌علیخان د گهل نه‌فسیا وئ چیلوی، واته ب
 دینتا وان نه‌فا دهنته رویدان ههمی ژ گونه‌هین کسایه‌تیا
 چیلویدیه، نه ژی کسایه‌تیا ژنایی حه‌فسا و چیلویی ب
 تیکلمکرنا هوشیاریین وان د نهفی دیالوگیدا پشکدار کرینه،
 نانکو بتنی هوشیاریا وان یا نامادیه و د پشکدارن تیدا، بهلی
 ژ لایح سهردمیه‌ه ژئ د جودانه.

په‌نابرا رومانفیسبی بو دیالوگی ب رنیا شیوازی
 هابیردزیشن پندقیه‌کا حه‌تمیه بو بجهینانا ته‌مامبوونا
 هوشیاریا وئ؛ چونکه هابیردزیشن نامازی ب کارلینکرنا
 قهشارتی دناقه‌را دوو تون و شیوازا و رنیا د ناخفتنیدا
 ددهت، ب شیویهکی تونا دووئ ل ژیر دمنگه‌دانا تونا تیکتی یا
 قهشارتیه، ب قی چهندئ سنیانیا دنگی (ثلاثیه صوتیه)
 دروست دبیت، کو ژ لایح تیک ناخفتنکریه دهینه گوتن و
 گولینوئی (مصطفی، ۲۰۱۵: ۱۶۶). خو یا دبیت ل دهمی
 هابیردکرنا زمانی، پتر ژ هوشیاریمکی د دنگی تیک
 کسایه‌تیندا دهنته گولینوون، هرومکو هوشیاریا کسایه‌تیا
 سادقی ل دهمی نه‌دکرنا نفیزیدا، ب تاییهت ژی ل خواندنا
 (فاتحه) تیکلمی هوشیاریا کسایه‌تیا ب رهخ خوقه دبیت:
 "نه‌فه ژی بو شه‌همزار یا منه! باشه چهوا ژ بنی بهریکا
 ساکوی حلسی؟ من هزر کر، بهریکا ساکوی نه‌بیت، نه‌ف
 توورکه د چ بهریکین دی دا ستاره نابیت؟! تو دبینی چ ئینا
 سهری من؟! نوکه نه‌فی ب رهمنقه دبیزیت: نه‌فه چ توورکه؟!
 توورک و مزگه‌فت؟! (نافشکی، ۲۰۰۵: ل ۲۵۶). کهمفتنا
 تویرکی ژ بهریکا کسایه‌تیا سادقی بوویه جهی سهرسومانی
 و منده‌هوشیی بو کسایه‌تیا ناماده و ب رهخ و نه‌فی نفیز
 دکمت و ب کریاره‌کا شه‌همزار ددانیت؛ چونکه بین ل جهه‌کی

هابیردزیشن نوینهراتیا دوو زمانان یان هوشیاریین یان
 دین و بوچوونان ل میانیا مهنولوگی دناف تیک بیژمیدا
 دکمت، ب رنیا ناماده‌بوونا زمانی نه‌فی دتر دناف وئ بیژمیدا
 "دادئ قی بهاری؟! هه‌ه تو باور ناکه‌ی؟! ب خودی باپیری
 من رحمه ل گورئ؛ هس بو مه دگوت: جاره‌کی مه گزنیژ
 ددروین؛ بهفر و مسا هات، گورگی خو دمه‌لوکا نیسکان
 و مرکر، یا ژ و نه‌فیه میهه قیجا دادئ ههمی ژ خودی دهنت"
 (نافشکی، ۲۰۰۵: ل ۷۵). ل قیره باپیری کسایه‌تیی/
 کارمکته‌ری کو نه‌نامادیه د دیالوگا راسته‌خو دناقه‌را
 کسایه‌تیا کچی و دایکیدا، بهلی ب رنیا هابیردکرنا زمانی وئ
 ل گهل زمانی دایکی هوشیاریا بابی دایکی کو ل سهردمه‌کی
 جودا ژ بی دیالوگی گوتیه، بهلی ب رنیا تیکلمکرنا هوشیاریی
 هاتیه ناماده‌کر، داکو بارینا بهفری ل و مرزی بهاری دیار
 بکمت کو نه‌فه ژی بو هیزوشیانین خودایی مه‌زن قه‌دگرینت.
 دیسان سهردمی هردو هوشیاریین تیکلمکری د ژیکجودانه.

مه‌بست ژ هابیردکرنا هوشیاریی نه‌بتنی دوو هوشیار
 تیکلمی هه‌قدوو بین، بهلکو هندهک جاران پتر ژ دوو
 هوشیاریین د دیالوگا راسته‌خو دناقه‌را دوو کساندا تیکلمی
 تیک دین بو نه‌نجامدانا دیاردا هابیردزیشن هوشیاریین، بو
 نمونه: "دیاره گری سندانان گه‌لمکی کهمه‌ه؟!
 - بیرا باب و باپیرین مه ناینت؛ بی کهمگی یه؟
 - ژبلی قه‌لینا گه‌لمک جاران مروف پرتین جه‌رگ و
 مه‌رگانژی ل ویری دبینت!

- ته ئینا بیرا من- بابی من دگوت: باپیری بابی من دگوت:
 ژمیزه دبیزن تیک جاره‌کی دا بو خو ویری کهمه رمز ب سهر
 سندانکمی زیرا هه‌لبوو! بهلی چونکی چ بهران ل سهر
 سهرژنهمکر، زیرین وی ههمی بوونه ره‌ژی و خولی!
 - پا نه‌گوت پشنی هنگی کورئ ویزی مر؟! قیجا گری
 سندانان جاره‌کا دی هیلا بهیار!

- بهلی بابی من دگوت: هه‌تا نوکه کهمک نه‌ویریت بکمت"
 (نافشکی، ۲۰۰۵: ل ۱۵۸). هندیکه بیروباومر ب دریزا هیا
 دهمی، هس دناف هوشیاریا مروفیدا دهنته پاراستن، هرومکو
 د نه‌فی دیالوگیدا ل میانیا تیکلمکرنا چند هوشیاریین کو
 بتنی دوو کسایه‌تی د دیالوگیدا دنامادنه و بین دی، کو (باب
 و باپیرین) واته بتنی ب رنیا تیکلمکرنا هوشیاریا وان ل گهل
 هوشیاریا کسایه‌تین د دیالوگا راسته‌خودا ناماده، شیانه د
 دیالوگیدا ژبو دیارکرنا پاشخانیا قهشارتی ل پشت بهیار بوون
 و نه‌بوونا کسکاتی ل گری سندانان هه‌فیشک بین؛ مه‌بست
 ژئ دیارکرنا گرنکیا دانا قوربانیه، داکو سحر بهینه
 به‌الکرن.

ژ ساخلمتین هابیردزیشن زمانی، هوشیاریین جوراوجور
 دنافا دهنته تیکلمکر، نه‌فه ژی کریاره‌کا ب مه‌بسته ژ لایح
 نفیسه‌یه دهنته نه‌نجامدان، داکو بهرهمی وی بهایه‌کی
 نیستاتیکی و هونری سهرنجراکیش ب خوقه و مرگریت،
 هرومکو نه‌فی دیالوگا راسته‌خودا د ناقه‌را هژماره‌کا
 هوشیارییندا هاتیه نه‌نجامدان: "دیسا، جوتکی وانان ل بهر
 ده‌لئ هه چ دکمن؟
 - هه‌رو حالی وانا نه‌وه!

- نه‌می و مدبیزین- نهری وانا چ خودان نینن؟!
 - هه‌که خودان هه‌بانه، دا دفنن وانا ب ساتورین ده‌قنوبرین؟
 - جامیز مه شولمژیه- گونه‌هین وانا بوو وانا بن
 - مامزنا نشته‌ک پو مه هیلایه؟ یا گوتی ((کچ بی سهر هار
 دین، میر بی سهر ژار دین))
 - دایکا وئ دشینت، نه‌فسیی داخ ددهت، بهلی نه‌شیت کچی
 شیرمت کمت!

- ههما نهم به‌حسی وی مسره‌فیزی ددکم- ما ته ب خو نه‌گوت: وی قوتاسی پاری منی ره‌ژی و سپیندارا خوار بوو؟
- ئهو ومخته‌ک بوو- ئها نه‌چوبویه بهر رحما خودی، ساله‌کا دی دا چینه‌هه‌جی... به‌لی دا چینه‌هه‌جی.

- ژ کیستی بین وه‌کی ته!

- کچی گوننه‌هه بی چوبویه بهر رحما خودی". (نافشکی، ۲۰۰۵: ل ۴۷۷). ئەف دیالوگه، دیالوگه‌کا راسته‌مخویه دناقبه‌را دوو که‌سایه‌تیان یان کارمکته‌راندا هه‌فسایی و سادقی‌ایه، کو هه‌ردوو نامادنه، به‌لی هوشیاریا سینه قوتاسه، که‌سایه‌تی‌ه‌کا نه‌یا نامادیه، به‌لی ب هوشیاریا وی تیدا هاتیه تیکه‌لکرن؛ چونکه هه‌فسا باوره‌ناکه‌ت قوتاس بی ل خو زفری و ته‌ویه یا‌کری و بی به‌رامبه‌ر خانبه‌کئی مهن بدته سادقی، له‌ورا یا رژه راستی بۆ فه‌گه‌ری، ژ به‌رکو به‌ری هینگی قوتاسی فیلبازی لی کره‌بوو، هه‌رچه‌نده سادق هه‌مولده‌ت هه‌فسایی قابل به‌که‌ت، کو به‌ری به‌ریت هاتوو گه‌ورین و ئینه‌تا چونا هه‌جی هه‌بوو، به‌لی هه‌ر رازی نه‌بوو، له‌ورا دیالوگه‌کا دناقبه‌را که‌سایه‌تی سادقی و هه‌فسایی یا به‌رده‌ومه‌ ژ بۆ ناشکراندا راستیا وی چهنی کا بوچی قوتاسی خانی دایه سادقی، ل میانیا نه‌فی دیالوگی هه‌رمارکا زور ژ هوشیاریا دایه ده‌ینه تیکه‌لکرن، هه‌می ژ بنی ب هوشیاریا خو د نامادنه و ژ سهرده‌مه‌کئی جودا هاتینه تیکه‌لکرن: "پاشی ده‌ستی خو هیدی.. هیدی ل ده‌ستی مندا ولقین خوه‌یین قه‌شافی ته‌رکرن و پی‌هه‌جوو: برا خولام، نه‌فه برازاین ته و ژنیرا ته و نادر ژ هه‌ریخ مه‌یه، هه‌می دحازرن زه‌ینه‌ل، غانم، به‌گئی ئهو خانبی فی دوماه‌یی من ژ چه‌لی به‌گی کری، هه‌ر ژ نوکه بزائن، دنیا مه‌رگ مرنه، خانبی مامی وه سادقی یه! هه‌می پی‌هه‌که لی‌هه‌گیرا: خانبی سادقی یه؟! پاشی به‌گو رابوو و چاقین خوه ویرکرن و گوت: خو تو دینه‌بوویه؟! زه‌ینه‌لی لی‌هه‌گیرا: دیسا باب، تو چ دینه‌ژی؟ غانمی ل ره‌خی دی گوت: نه‌ز تینه‌گه‌هم- دووه‌زی ته دگوت: نه‌فه بۆ پاشه‌روژئی من بی ژ مالباتا به‌گی کری! زه‌لالوکی خوهی ب نه‌یا رحمه‌تی‌ه‌ د ته‌یسیسن، ده‌می ب ده‌نگه‌کئی نووزنوزی به‌رسفا وانا دای! به‌لی ده‌نگی وی دناف ده‌نگین وانا دیار نه‌دیوو، ئینا من‌ژی ده‌فی خو بره به‌ر گوهی وی، مالا منی من ده‌نگی زوه بلندکر:

- برا، خانبی ته بۆ ته پیرۆز بیت.

جارمکا دی ده‌ستی خوه ل پش‌تا ده‌ستی من دا و ب چاقین به‌له‌سپی ژیه‌ل به‌ری خودا من و پی‌هه‌چوو: خانی هه‌لال خانبی ته‌یه!

غانمی ئیکه‌س لی‌هه‌گیرا: خانی هه‌لال خانبی وه‌یه؟! ویزی دگه‌ل سه‌ره‌ژاندنی به‌رسفا وی دا: ئه‌ری.. ئه‌ری کورئ من؛ خانی هه‌لال خانبی مامی وه‌یه! من هند به‌یست به‌گی ب ده‌نگه‌کئی بلند گوت: ئه‌ری هه‌ری، ئها نه‌فه یا مایی، ته دگه‌ل مه‌ نه‌کری!

زه‌ینه‌لی ل ره‌خی دی پش‌تا خوه قوسکر و گوت: باب تو چ دینه‌ژی" (نافشکی، ۲۰۰۵: ل ۴۸۳-۴۸۴). ناشکرایه هه‌بینه‌زینشا زمانی ژ فیکه‌هه‌تته‌کا توند دناقبه‌را بۆچوناندا دروست بوویه؛ چونکه هه‌می کورین قوتاسی دژی بریارا بایی خونه و ب هه‌چ شتی‌می‌ه‌کی درازی نین بایی وان خانی بدته مامی وان سادقی، واته د نه‌فی بی‌ژمینه‌دا پتر ژ دین و بۆچونه‌کی به‌رچاف دین، کو جودابوو و فیکه‌هه‌فتنا وانه ل ده‌می بووری، له‌ورا چهن زمانه‌ک د نه‌فی دیالوگه‌کا نه‌راسته‌مخودا هاتینه تیکه‌لکرن، نه‌وژی زمانی قوتاسی بی نوینه‌راتیا دینا پیدانا خانبه‌کی بۆ برایی خو و دینتا کوران یا کو نوینه‌رایه‌تیا هه‌فدژیا کوران به‌رامبه‌ر بریارا بایی و سالوخدانا وی ب دیناتی؛ چونکه بایی وان دینه‌زیت: " گه‌لی

پیرۆز. ل فیره سینه‌یا ده‌نگی ب ریا مه‌نولوگی و دیالوگه‌کا نه‌راسته‌مخو دروست بوویه؛ وکو ناشکر سئ ده‌نگ ده‌ینه گوه‌لی‌بوون، به‌لی د راستی‌دا ئیک ناخه‌تته‌که‌ره د ناخه‌ت؛ چونکه سئ هوشیاری بین هاتینه هه‌بینه‌ر دکرن.

وه‌ک یا به‌رنیاسه هه‌بینه‌ر دین گه‌هشتنا دوو هوشیارین زمانی، بین کو بۆ دوو سه‌رده‌مین جودا فه‌دگه‌رن، به‌لی دناف بی‌ژمیه‌تی ناخه‌تته‌که‌ریدا تیکه‌ل دین. بۆ نمونه د بی‌ژمیه‌ که‌سایه‌تی سادقی‌دا دیار دبیت، به‌لی نه‌بته‌تی دوو هوشیارینه، به‌لکو پتر ژ دوو هوشیاریا تیکه‌لی‌بوینه؛ چونکه د وی باوره‌ی‌دایه، کو بایی وی ژ به‌ر نه‌به‌رناقلیا کریارین مه‌لای به‌رامبه‌ر فیرکنا قورنانا پیرۆز، هه‌رچه‌نده نه‌وی گه‌له‌ک هه‌زدر فیری قورناتی ببیت و بزانیته بخوینت، به‌لی مه‌لای به‌رژمه‌دین خو پی به‌هه‌دینان، له‌ورا دئ بین فیکه‌هه‌فتن پیدایه دبیت دناقبه‌را هوشیارین هه‌فدژدا به‌رامبه‌ر فیربوونا قورناتی و د نه‌فی مه‌نولوگی‌دا، تیکه‌لی ئیک دین: "نه‌ز باوره‌دکم رحمه‌تی بایی من، ژ به‌ر دانا مریشکا ره‌ش، نه‌ز نه‌هه‌رته‌به‌ به‌ر ده‌ستی مه‌لای قورناتی بخوینم. وه‌کی خه‌نن شه‌فا بیرا من دینت؛ دایکا من رحمه‌تی، هه‌ر دگوتی ((جامیزو هه‌ما بچوکه‌کی من به‌نیره، بلا مه‌لا شه‌مه‌دینه قورناتی نیشابه‌ت؛ نه‌ز دئ مریشکا مالبا یا من دایه من، ده‌مه مه‌لای ((وی دگوتی سارو ومله‌هی نه‌ز چاقه‌راناگرم، مه‌لا مریشکا من بخوت!)) وه‌کی ژ دینه‌ژن: ئهو ب خوزی نه‌ هندئ نه‌فیزکر بوو! دبیت وه‌کی هه‌ده‌کا بۆ رومه‌تی دکرن" (((نافشکی، ۲۰۰۵: ل ۲۶۷). واته د فی مه‌نولوگه‌کا نه‌راسته‌مخودا دوو هوشیارین ده‌می بووری؛ ژ به‌رکو هه‌ردوو بین مری، کو بته‌تی د بیردانا که‌سایه‌تی سادقی مایه ل گه‌ل هوشیاریا وی تیکه‌ل بوینه، نه‌و ژ دایکا وی ساریا بۆچونه‌کا جودا ژ یا بایی وی هه‌بوو؛ چونکه دایکا وی یا نامادبوو نه‌و مریشکا مالبا وی دایه ژ ده‌ست بدته، پی‌هه‌مه‌ت بچوکی وئ فیری قورناتی بین، به‌لی به‌روفاژی بایی وی نه‌ی رازیبوو ب فی چهنی؛ ژ به‌رکو گومان ل سه‌ر دینداریا مه‌لای هه‌بوو. د نه‌جمادا هه‌رسئ هوشیاری تیکه‌لی‌بوینه ژ بۆ دیارکنا نه‌گه‌ری نه‌فیربوونا سادقی بۆ خواندنا قورنانا پیرۆز، واته چهن هوشیاریه‌ک د نه‌فی مه‌نولوگه‌کا نه‌راسته‌مخودا هاتینه هه‌بینه‌ر دکرن.

رومانقیس ب نه‌فه‌سه‌ت هه‌بینه‌ر دینتی دناف به‌ره‌می خودا بکادینت؛ نارمانجا وی یاسه‌رکی ژ فی چهنی نه‌وه، تیکه‌ستی وی ل سه‌ر به‌مایه‌ ره‌هه‌ده‌کئی ئسته‌تیکه‌یی سهرنج‌اکیش و کاریگه‌ر به‌ینه‌ ناکرن و د هه‌مان ده‌ما رادئ شیان و ده‌سته‌لیا وی د بواری راجاندنا ته‌فی تیکه‌ستی به‌رچاف دبیت، داکو خوانده‌فان تیکه‌ستی وی په‌سه‌ند به‌که‌ت وپی کاریگه‌ر بیت، د رومان "ژانین سینه‌ی" دا، رومانقیسی ب ریا دیالوگه‌کا دریز یا راسته‌مخو دناقبه‌را هه‌ردوو که‌سایه‌تین رومان سادقی و هه‌فسایدا، کو د دیالوگه‌کا د نامادنه، چهنین هوشیاری تیکه‌لکرینه ب مه‌سه‌تا دیارکنا نه‌گه‌ری سه‌رکی بی لپشت پیدانا که‌سایه‌تی قوتاسی، خانبه‌کی ل باژی‌ری بۆ برایی خو سادقی فه‌شارتی، نه‌فه ژ ی بۆ رادئ شارمزای یا وی یا به‌ره‌ده‌ د بواری دارشتنا به‌ره‌می نه‌ده‌بیدا فه‌دگه‌ریته:

"- هه‌ر ته راستی بۆ مه‌ نه‌گوت؟

- راستیا چ؟

- ئه‌ری به‌رناقله، ئهو قوتاسی کوبخی سم، وئ زره قه‌سری ل سه‌ر ناخی ته تاپوکه‌ت!؟

- بۆ.. بۆچی؟ نه‌وژی چ نه‌ه؟ تو دزانی وی چهن مه‌سره‌ف ل ته‌رمین مه‌ کر؟

مروفان: نهو خانى د گهره‌وا کریتکرنا تهرمی برارا من یا رحممه‌تی دانه!

- ما من نه‌گوته ته چپا چاف عنگلز، کچا دیهلکا ترهک، دئ فتنه‌کئ هرکه‌ت؟! له‌مندی منزی یی د گرا را وئ کله!

- تو بیهنا خو فره‌هکه؛ دا چیرۆکئ ب دروستی بو ته بغه‌گیرم - دئ چ بوو من فه‌گیرئ؟ چیرۆک یاشکه‌رایه

- درمنگه هاها دئ خلاسه‌کن. دا بو ته بیژم - مانئ ته ههمی گوت!

- نه. نه هیشنا من چ نه‌گوتیه؟ قیجاشتی و مگوتئ؛ هر نیکی ژ لایی خو دهنگئ خو ژ بهر خه‌لکئ دوویریه نزم کر و

گوتئ: کریتکرنا چ؟ نه‌فه تو ژ بهر د ناخقی؟ پاشی ناخقتن بو یا زینه‌لی ما: گه‌لو نه‌ز دبیزم بابئ من یی

دینبووئ! رحممه‌تی ژ بهل ب چاقین رۆندک بهرئ خودایی و بهرسفا وی دا: نه‌کوئ بابئ خو، بابئ ته یی دروسته - نه‌فه

پشتی تهرمین رحممه‌تیان ژ ناغئ ئینایه دهرئ و پۆلیسان گه‌هاندینه نه‌خوشخانئ وئ شه‌فئ ل دوپف راپورتا دختوری

دیارکر، ئیک یی چوو به دهف کچکئ و یاکریتکرئ" (نافشکی، 2005: ل 485).

ل فیره ب رینا تیکه‌لکرنا چمنده هوشیاریه‌کان د ئیک بیژمید، هژماره‌کا دهنگان ژئ دهینه گوه‌لیبوون، به‌لی

د دیالوگیدا د ئاماده نین وهک (قوتاس، زینه‌ل، دختور)، به‌لکو هوشیاریا وان ل گه‌ل هوشیاریا که‌سایه‌تیا سادق تیکه‌لیبوونه

و ههمی ژئ ل میانیا بیژیا سادق بو‌چووئین وان بهر چاف دین، داکو چیرۆکا راسته‌قیه‌تیا دانا خانئ ژ لایی قوتاسیقه بو

سادق ناشکرا بیت، نه‌بتئ بو حه‌فسایی یا کو ب هوشیاریا خو‌فه ئاماده، به‌لکو بو هوشیاریین نه‌اماده د دیالوگیدا روهن و

ناشکرا بییت. رومان وهک ژانر مه‌کئ نه‌ده‌بی ب سروشتئ خو‌فه ژانره‌کئ

هایبیردکره؛ چونکه شیانی هه‌ین ژانریین دی و هژماره‌کا مه‌زن ژ که‌سایه‌تیان و دهنگین جوراوجور و رویدان و ... هند

دناق خودا هه‌میژمه‌ت، ب هه‌مان شیوه دئ بینین چهن دین زمان و دهنگ و هوشیاری د بیژیا ئیک ناخقتنکه‌ریدا

کارلیکئ دکهن، هه‌روموکو زمان و دهنگ و هوشیاریین جوراوجور د بیژیا که‌سایه‌تیا سادقیدا دهینه ئاماده‌کر ل

میانیا د دیالوگا راسته‌خو دناقه‌را وی و حه‌فساییدا، سادق دبیزیت: "حرمه‌ت، تو ژئ دئ مری و چیه بهرام بهر خودئ

خو- جارئ گوه‌ئ خو بدئ، کانه‌ی رحممه‌تی چ دی گوت: دئ بابو کیه نه‌ف گوننه‌ها هنده مه‌زن کری، کی نینه‌ه؟

په‌چه‌کئ فه‌ما و پاشی پیقه چوو؛ نه‌ز حه‌ز دکهن، بچینه دهف دختور فه‌سی بلا نه‌و بو هه‌وه بیژیت:

دئ وئ گاقیت، من هند بهیست نادری گوت: نه‌ها وه‌لا و یه‌ه‌نئ دختور فه‌سی دهر جامخانا ژوریرا بوئ.

رحمه‌تی ب شه‌په‌زی ده‌ستی خو بلندکر و پیقه چوو: زووکا بگه‌هه‌نئ؛ هیشتا نه‌چووئ! نادر به‌له‌ز به‌ز چوو و ئیدی

به‌گویی ب گریقه ئاقریین که‌ریگرتی دانه من. دئ گه‌له‌ک نه کیشا نادر زفری و گوت: دختوری یا گوتی بینه د ژورا منقه.

رحمه‌تی ناخقتن کره یا خو: نه‌ها نه‌و باشه دئ زووکا من بین. وه‌لا من و نادری

ده‌ستین وی دانانه سه‌ر ملین خو و مه‌بره دژورا دختوریه. پشتی سلاقی مه‌ دانا سه‌ر چرپی دژورا و یقه. قیجا دا سووند

خوی ژورا وی به‌هه‌شته! به‌ری مه‌ هه‌میا زینه‌لی گوت: چ مه‌سه‌لا بابئ من و چله‌می به‌گی و خانئ و مامئ من سادق

یه؟ دختوری ژ بهل به‌رئ خو دایی و بهیستوکا خو ژ بهر گوه‌ین خو فه‌کر و به‌رسفا وی دا: نه‌ز تیناگه‌هم تو چ دبیزئ؟

رحمه‌تی پیکولا ناخقتن کر و گوت: دختور به‌حسئ به‌ری سه‌ چوار هه‌یقا دکهن، ده‌می نه‌ز د دوپف وان تهرمین

د ره‌مۆله‌تیا خه‌ندیقین هاتیم و سوچه‌تا ته و یا چله‌می به‌گی باگه‌رم

ژنو دختوری تهرمی وئ کچا کووته‌کی لیه‌تیه کرن، یا قئ برایی من سادق بووه.

دختوری به‌رچا‌کا خو ژ بهر چاقین خو هه‌کر و رک و رک ب مه‌نده‌هوشی ل من نیری و گوت: به‌لی. به‌لی؛ ب

راستا تو بابئ رحممه‌تی یی؟ من ژئ ب گه‌رمی به‌رسفا وی دا: به‌لی نه‌ز به‌نی رحممه‌تیا

خدا‌ما ته کچا من بوو" (نافشکی، 2005: ل 486). پتیریا بیژمین تیکه‌لیبوون د بیژیا که‌سایه‌تیا سادقیدا، بتئ ب زمان

و هوشیاریا خو و ژ ماوه‌یه‌کئ جودا هاتینه ئاماده‌کر، وهک (قوتاس، دختور فه‌سی، نادر، به‌گو، چله‌می به‌گی، زینه‌ل) ه،

ئانکو زمانئ هایبیردکرئ ل سه‌ر به‌نمایی دیالوگا نه‌راسته‌خو هوشیاریا که‌سایه‌تیا دروست بووه؛ چونکه پتر ژ زمانه‌کی و

هوشیاریه‌کئ د رومانیدا دهینه به‌کار نینان. هایبیردزیشن جوره‌که ژ دیالوگا دناقه‌را دوو دیتناندا د

تیکه‌ستی رومانیدا. د رومانیا ژانین سیناهیندا، رومانفیسئ هایبیردزیشن وه‌کو جوره‌ک ژ جورین دیالوگئ به‌کار نینایه و د

نه‌فئ هایبیردزیشنیدا زمان و دهنگین جوراوجور ب رینا ئاماده‌بوونا چمنده جوره‌کان ژ هوشیاریا تیدا د پشکاران ژ بو

دروستکرنا و ئینی زمانئ، بو نمونه ده‌می سادق دبیزیه حه‌فسایی: "گوننه‌ه نه‌وه، چاقه‌نگلزا قه‌به، خو‌نه دبیتئ

منئ چاقه‌له‌ک، ل به‌رین خوه‌دا. ئوی! داوو به‌ژن هه‌زمرانز، نئ نه‌ز دزانم تو زه‌لامه‌کئ ب عار بووی و ته بی ناموسی ل

سه‌ر خو هه‌بیل نه‌کریه- دئ بلا چ لیکر با ماته شوله‌پی بوو؟ نئ تو دزانی کچا وئ دیهلکئ، دا هر وه‌که‌ت. کوئ به‌گی

گزالئ نه‌ سه‌دین دی ب فه‌سه‌کی...

- کچی تو چ دبیزئ؟ خه‌لک ههمی دبیزن مروفین ناغئ بین برین و خه‌ندقاندین دختور فه‌سی مروفه‌کئ موسلمانه تو

سه‌رئ وی به‌ری نه‌وه‌ی نابیزیت: جامیری یی دبیزیت: نه‌بازئ برایی چله‌می به‌گی کوئ ئینس به‌گی گزالئ یی

چوو به‌دهف کله‌خی مری، ل نه‌خوشخانئ! قیجا نه‌فئ دی چیرۆک و چیقانوک تو دبیزئ؟! مالا ته حه‌فسا نه‌هاته قئ

دهرجئ؟ - هه‌تا مروفین ناغئ ژئ برین. ژ بهر هندی یابری، کوئ

من دگرا را وئ چپا چاقه‌نگلز کله" (نافشکی، 2005: ل 491).

ل فیره ب رینا دیالوگا راسته‌خو زمانئ که‌سایه‌تیا حه‌فسایی تیکه‌لی زمانئ که‌سایه‌تیا سادق بووه؛ چونکه

سادق باوه‌ری ب ناخقتن خه‌لکی و دختوری یاهه‌ی، کو هه‌ردو کله‌خین کوئ حه‌فسایی له‌هندی و کچا سادق

چیلویی نه‌و مروفین د ناغیدا دژین خه‌ندقاندینه، نه‌فه ژئ تیکه‌لیبوونه د گه‌ل هوشیاریا جفاکیدا و بیروباوه‌رین

نه‌فسانه‌یی، به‌لی که‌سایه‌تیا حه‌فسایی نهل گه‌ل بی گوننه‌هیا چیلویی دایه، به‌لکو دژئ ویه و یا رژه ل سه‌ر گوننه‌هبارکرنا

چیلویی بو رابوون ب کریارا خه‌له‌ت ود نه‌جامدا کوئ وئ بووه قوربان. واته پتر ژ زمانه‌کی و هوشیاریه‌کئ د نه‌فئ

یالوگا راسته‌خو‌دا هه‌یه د نه‌فئ دیالوگا روسته‌خو‌دا، ب مه‌به‌ستا دروستکرنا و ئینی زمانئ، یی کو ل سه‌ر به‌نمایی

دیالوگئ و قیجکه‌فتنا دین و بو‌چوونان دهینه دانان. ل دوماهیئ دشیاندا به‌ بیژین مه‌به‌ستا رومانفیسئ ژ

تیکه‌لکرنا هوشیارین جوراوجور د رومانیا خودا، کو ژ هایبیردزیشن ب مه‌به‌سته د به‌ره‌می نه‌میددا، داکو به‌باهیه‌کئ هونه‌ری و نیستاتیکی ب رومانیا خو به‌خشیت؛ چونکه

روماننقیسی همولدایه هایبیردزیشنا هوشیاربیان، ومکو دیاردیه‌کا نیستاتیکیا نوی د نفاکرنا بنیاته‌کی هونری و ده‌لالی د رومانیدا بکار بییت.

نه‌نجام

پشتی ب دوماهیک هاتنا فه‌کولینی چمند خاله‌کان ومکو دهر نه‌نجام هاتینه ریزکرن:

۱- دیاردا هایبیردزیشنا زمانی، نوین‌رایتیا دوو زمانا یان دوو هوشیاربیان د نیک بیژمیدا دکمت، نه‌فه ژی ب هاریکاریا نامادهبونا زمانی، دننگی، هوشیاربیا نه‌وئ دی د دیالوگیدا ده‌ئته نه‌نجامدان. دیسان نوین‌رایتیا شو‌یه‌کی ژ شتویه‌یین فرمدنگی و هزاران د رومانیدا دکمت، کو دشیاندايه هایبیردزیشن بۆ دیالوگه‌کا ناسابی یا زه‌لال به‌ئته گهورین.

۲- هه‌بوونا دیاردا هایبیردزیشنا زمانی د تیکستی رومانیدا ب شتویه‌یک ژ شتویه‌یین نوکرنا وئ ده‌ئته هژمارتن؛ چونکه رومان ومک ژانرمک نهرم و فه‌کری، شیانین هه‌ین گهورینین سهردمی ب ستویی خوقه ومبگریت.

۳- د رومانان ژانین سیناهیندا روماننقیسی هه‌ردوو جورین هایبیردزیشان یا ب مهبست و بی مهبست د به‌رهمی خودا بکاردنیت؛ یا بی مهبست نه‌و زمانی رومان ل سهر هاتیه بنیاتان زیدتر نژیکی زمانی روژانه‌یی نه‌تمویی تاکی کورده، نانکو روماننقیسی همولدایه پهیف، زاراف، ده‌سته‌واژه، شتوه و پیکه‌تیمان هه‌ر ژ جفاکی خو وه‌رگریت نه‌فه ژ لایه‌کیفه، لی ژ لایه‌کی دیفه هایبیردزیشنا ب مهبست ژی ب خوقه دگریت، ژیه‌رکو رومان ب به‌رفه‌ترین ژانری نه‌ده‌یی ده‌ئته دانان، نه‌فجا بی گومان دئ ب ته‌کنیکین هونری و نیستاتیکی هیته دارینن، له‌ورا دشین بیژین رومانان نافیری ومک هونرمک نه‌ده‌یی ب مهبست و بی مهبست دیاردا هایبیردزیشنا زمانی- هوشیاری- دناف خودا هه‌مبیز کریه.

۴- د رومانان ژانین سیناهیندا، دیاردا هایبیردزیشنا زمانی، چ ب تیکه‌لکرنا زمانی ل گهل نیک زمانی یان پتر ژ زمانه‌کی دی یان تیکه‌لکرنا هوشیاره‌کی ل گهل هوشیارمکا دی یان پتر ژ هوشیارمک د نیک بیژمیدا هاتیه بکارنیشان، واته چمندین زمانین جفاکی و هوشیاریین جوراوجورا ژ لایه‌ نیک ناخفتنکریفه د تیکستی رومانیدا ده‌ئته دیتن و گوهلنیوون، نه‌فه هه‌می ژی ب رییا هه‌ردوو میکانیزمین دیالوگ و مه‌نلوگا راسته‌وخو و نه‌راسته‌وخو هاتیه نه‌نجامدان. واته روماننقیس د بکارنیشان دیاردا هایبیردزیشن ل سهر هه‌ردوو ناستین (زمانی، هوشیاری) بی ده‌سته‌ل بو، چونکه ب شیوازمک جوان و سهرنجراکیش و شاره‌زانه د بواری بناتانان رومانیدا، شیا به دوو زمانان یان زیدتر ژ زمانه‌کی کو هه‌ر نیک ژ وان سهر ب نه‌توه و جفاکه‌کی جوداقه، زیده‌باری دوو هوشیاربیان یان زیدتر، کو هه‌ر هوشیاربیه‌ک بۆ دم و جه‌ک جودا قه‌دگریت د نیک بیژه‌میدا کو ژ لایه‌ نیک ناخفتنکری یان نیک کسه‌بیه‌تی/ کارمکریفه تیکه‌ل بکه‌ت.

۵- روماننقیسی رومانان ژانین سیناهیی ب زمانه‌کی فرمشویه ژ لایه‌ پهیف و ده‌سته‌واژه و رسته و شتویه‌یین رینقیسیفه دارینتیه؛ چونکه یاناشکرایه چ ژ به‌ر هوشیاریین ثابنی، سیاسی، جفاکی، ره‌وشه‌نبیری، ... بیت زور کاریگر بوویه ب زمانی نه‌تمویی دوریه‌ر و هه‌ر نه‌و زمانه، بی کو پتریا تاکین کورد د ژیانان روژانه‌دا بکاردنیت، له‌ورا دینین دیاردا هایبیردزیشن گه‌له‌کا زیق و به‌رچافه د خواندنا ویدا، له‌ورا دئ بینین هه‌مک پهیف و زارافین هه‌فیشک تیدا دزالن، ژ نه‌نجامی په‌یوه‌نیدا دیالکتیکی دناقیه‌را زمانی کوردی و زمانین دیتردا، دیسان پتریا تاکین کورد دووانه‌یی یان فرمزانن، روماننقیس ژی ومک تاکه‌ک ژ جفاکی کوردی زانین و شاره‌زای و ره‌وشه‌نبیری وی بۆ زمانی دناف به‌رهمی ویدا ره‌نگه‌ده‌ت، نانکو ژ شتویه‌یین بکارنیشان روماننقیسی بۆ هایبیردزیشنا زمانی د تیکستی خودا، نه‌وژی نقیسینا په‌یقین زمانی دایک ب پیتین زمانین بیانی یان درکاندا په‌یوی ب زمانی بیانی، به‌لی ب رینقیسا زمانی دایک هاتینه دارینن یان پشکه‌ک ب زمانی دایک نقیسیه، لی پشکا دی ژ زمانه‌کی بیانی وه‌رگریته و په‌یف نقیسیه، داکو دهربرینی ژ مهبستا خو، یان ژ دوخین خو بین سوزداری و دهرونی و جفاکی بین جودا بکه‌ن، نه‌وین د هه‌لوپستین په‌یوه‌نیدین جوراوجورین ژیانیدا توش بووی.

لیستا په‌راویز و ژیدهرین مفاژئ هاتیه وه‌رگریتن:

* میخائیل باختین (۱۸۹۵-۱۹۷۵) ره‌خنه‌گره‌کی نه‌ده‌یی روسیه، ژ گرنگترین تیورقانی نه‌ده‌یی ل سهدی بیستی، فه‌کولین د زمانی و نه‌ده‌یدا هه‌نه. ژ به‌رهمین وی: رینبازا فورمالیستی د میژوویا (۱۹۲۸) دا، مارکیسیست و فه‌لسه‌فا زمانی (۱۹۲۹)، جوانیناسی و تیورا رومانن (۱۹۶۵).

أشرفي، صلاح الدين (۲۰۲۲/۱۱/۲۶)، التهجین في الروایة العربية الجدیة: صحیفة المتقف، العدد ۵۹۲۶،

<http://www.almothaqaf.com>

امال، بووقرة (۲۰۱۹)، واقع اللغة في الصحافة الجزائرية- صحیفة الشروق الیومی- انمودجا: مجلة العربية، الجزائر: المجلد ۲۱، العدد ۴۶.

باختین، میخائیل (۱۹۸۷)، الخطاب الروائی: ط۱، القاهرة: دار الفكر للدراسات والنشر والتوزیع.

ناقشکی، ته‌حسین (۲۰۰۵)، ژانین سیناهیی (رومان)، چ ۱، ده‌وک: چاپخانا هاوار.

جبار، عه‌دووللا (۲۷۰۷)، فه‌ره‌نگی شارا، چ ۱، سلیمان: خانه‌ی چاپ و به‌خشی رینما.

الحافظ، منیر (۲۰۰۵)، الوعي اللغوي- الجمالي في فلسفة الكلام:- ط۱، دمشق: دار الفرقد للطباعة والنشر والتوزیع.

العيسة، ايناس عباد (٢٠٢٢/١٠/١٦)، التهجين اللغوي للخطاب العربي: وكالة وطن للانباء

<https://www.wattan.net>news>

الفلاوي، ابراهيم صالح (١٩٩٦)، ازدواجية اللغة النظرية والتطبيق: السعودية: مكتبة الملك.

١٨. فيران، نجوى (٢٠١٧)، لغة التخاطب العلمي الجامعي - دراسة سوسيو لغوية- جامعة سطيف أنموذجا: اطروحة الدكتوراه، الجزائر: كلية الاداب واللغات.

الكبيسي، طراد (٢٠٠٩)، مدخل في النقد الادبي: عمان: دار البازوري العلمية للنشر والتوزيع.

لحمداني، حميد (١٩٨٩)، اسلوبية الرواية (مدخل نظري): ط، الدار البيضاء: النجاح الجديدة.

لفظ هجين- ويكيبيديا، ٢٠٢٢/١٠/١٦

<https://ae.m.wikipedia.org/wiki>

مختار، بن جلول (٢٠١٥)، تماثل المستويات اللغوية واثرها في تكامل المعنى: قسم اللغة العربية وادابها، الجزائر.

مصطفى، رشاد كمال (٢٠١٥)، اسلوبية السرد العربي- مقارنة اسلوبية في رواية "الشحاذ" لنجيب محفوظ: ط١، سوريا: دار الزمان للطباعة والنشر والتوزيع.

المليجي، علاء احمد محمد (٢٠١٩)، اثر ممارسة التهجين اللغوي عبر شبكات التواصل الاجتماعي على الهوية اللغوية لدى طلاب المرحلة الثانوية: مجلة كلية التربية

ببنها، العدد (١٨)، جامعة المنوفية.

هدسون، (١٩٩٠)، علم اللغة الاجتماعي: ط٢، القاهرة: عالم الكتب.

رحاطة، احمد زهير (٢٠١٩)، جدل اللغة في النصوص الابداعية الرقمية: قراءة في المشهد العربي: العلوم الانسانية والاجتماعية، الجامعة الاردنية: المجلد ٤٦، العدد ٣.

الرمادي، ابو المعاطي خيرى (٢٠١٩)، تجليات الحوارية في الرواية العمانية المعاصرة (سيدات القمر) ل جوحة الحارثي انموذجا

<https://mkda.jpurnals.ekb.eg>PDF>

الزمخشري، ابي القاسم جارالله محمود (١٩٩٨)، اساس البلاغة: الجزء الثاني، ط١، لبنان: دار الكتب العلمية.

زوريش، زهية (٢٠٢٠): التهجين وانعكاسه على اللغة العربية في الجزائر، مجلة اقليم الهند، الجزائر: العدد الاول.

سلام، سعيد (٢٠١٦)، التناسل التراثي-الرواية الجزائرية- انموذجا: الاردن: عالم الكتب الحديثة.

سوسور، فردينان دي (١٩٨٥)، علم اللغة العام: ط٣، بغداد: دار افاق عربية.

الصباح، زهير (٢٠٢٠/١٢/١٩) التهجين اللغوي للخطاب العربي: الحوار المتمدن

<https://m.ahewar.org>s.asp>

عبدالقادر، شاكرا (٢٠٢٠)، التهجين اللغوي واثره في تعلم اللغة العربية- المرحلة الابتدائية انموذجا- اطروحة

دكتوراه، الجزائر: كلية الادب العربي، قسم الدراسات اللغوية.

عمر، سمرة (٢٠٢٢)، الهجين اللغوي في الرواية الجزائرية المعاصرة طوق الياسمين لواسيني الاعرج انموذجا:

مجلة الابراهيمية للاداب والعلوم الانسانية، الجزائر: جامعة برج بوعريج، المجلد (٣)، العدد (١).

اشکال و تراکيب التهجين اللغوي في النص الادبي رواية "ژانين سيناھي" نموذجاً

الخلاصة

تناولنا في هذه الدراسة ظاهرة التهجين اللغوي والوعي في رواية "ژانين سيناھي" على ضوء نظرية (ميخائيل باختين) التي تنص على مزج لغتين اجتماعيتين أو أكثر في ملفوظ لغوي واحد، مما يعني وجود كلامين منفصلين من حيث الزمن والوعي يقوم بها المتكلم في الرواية. وينتج عن هذا المزج التقاء وعيان وتجاوزهما في نطاق الملفوظ اللفظي الذي يؤديه المتكلم. ومن خلال الدراسة تبين ان الروائي يستخدم التهجين اللغوي في تشكيل البنية اللغوية لنصه الروائي بصورة مقصودة و غير مقصودة، لأنه يريد أن يحوي نتاجه على القيم الفنية والجمالية، ليضمن تأثيره على قارئه. وايضاً بهدف تسهيل عملية إيصال تجربته ومقاصده. لان اللغة المهجنة هي نفس اللغة المألوفة والمتداولة بين افراد مجتمعيه. بالإضافة الى العوامل السياسية، أو الثقافية... الخ. لذلك يضطر الى استخدام تلك اللغة. وقد تمكن الروائي من ذلك بالاعتماد على الآلياتن الديالوجية والمنولوجية. وبالتالي فان وجود ظاهرة التهجين في الرواية تعتبر احدى مظاهر التجديد والحدائثة فيها، من جهة قيامها بجمع اللغات التي تنتمي الى مجتمعات مختلفة عن بعضها البعض. هذا وان الرواية من الأجناس الأدبية التي تستمر للسير في سياق التطور والإنتفاح على أجناس وفنون متعددة، ولأنها تمتلك خاصية المرونة لذلك لها القدرة على إستيعاب متغيرات العصر.

FORMS, STRUCTURES, AND LINGUISTIC HYBRIDIZATION IN THE LITERARY TEXT, THE NOVEL "JANIN SINAHY" AS AN EXAMPLE

HAMDIA HASSAN MOHAMMED

Dept. of Kurdish Language, College of Languages, University of Duhok, Kurdistan Region-Iraq

ABSTRACT

In this study, we dealt with the phenomenon of linguistic hybridization and consciousness in the novel "Zhanin Sinahiya" in the light of the theory of (Mikhail Bakhtin), which stipulates the mixing of two or more social languages in one linguistic word, which means the existence of two separate words in terms of time and consciousness performed by the speaker in the novel. This combination results in the convergence and dialogue of two eyes within the scope of the speaker's verbal pronunciation. Through the study, it was shown that the novelist uses linguistic hybridization in shaping the linguistic structure of his novelist text intentionally and unintentionally, because he wants his output to contain artistic and aesthetic values, to ensure its impact on the reader. And also in order to facilitate the process of communicating his experience and purposes. Because the hybrid language is the same language that is familiar and spoken among members of the community. In addition to political or cultural factors... Etc. Therefore, he has to use this language. The novelist was able to do so by relying on the mechanisms of the dialectical and the monologue. Thus, the presence of the phenomenon of hybridization in the novel is considered one of the manifestations of renewal and modernity in it, in terms of bringing together languages that belong to different societies from each other. The novel is one of the literary genres that continue to walk in the context of development and openness to multiple genres and arts, and because it has the flexibility characteristic of it, it has the ability to accommodate the changes of the times.

KEYWORDS: Hybridization, Mixing, the Language, the Novel, Mikhail Bakhtin, Dialogue, Monologue, Awareness.